Pécs

IV. NYUGATI VÁROSRÉSZEK

Városrészi közösségi interjúk

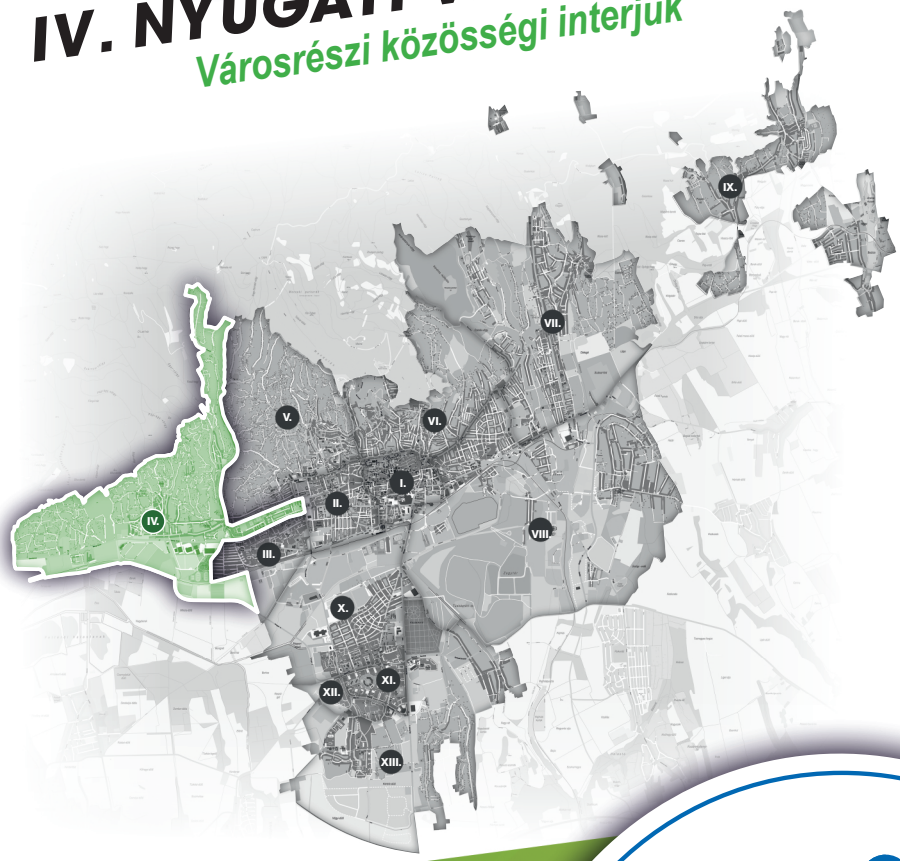

Készült a TOP-6.9.2-16-PC1-2017-00001 azonosító számú, „A helyi identitás és kohézió erősítése Pécs városában” című projekt keretében

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

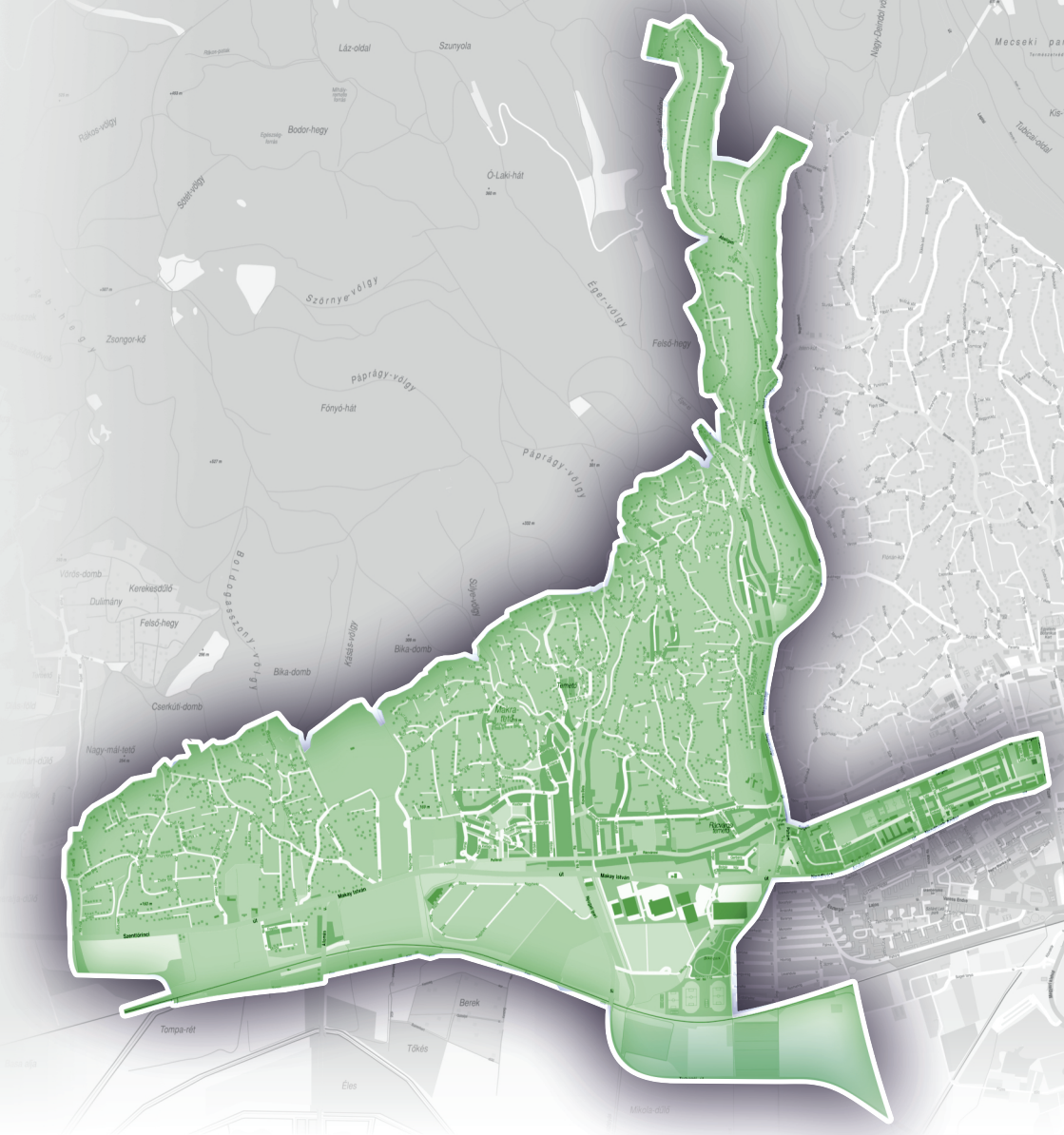
Láz-oldal
Szunyola
Bodor-hegy
Ó-Laki-hát
Sötét-völgy
Szörnye-völgy
Zsongor-kő
Egér-völgy
Felső-hegy
Páprágy-völgy
Fényő-hát
Páprágy-völgy
Vörös-domb
Kerekesdűlő
Dulimány
Felső-hegy
Bika-domb
Bika-domb
Kásás-völgy
Cserküti-domb
Nagy-mál-tető
Makra-tető
Makay István
Makay István
Szentháromsági
Berek
Tompa-rét
Tókés
Éles
Mikola-dűlő

IV. NYUGATI VÁROSRÉSZEK

Városrészi közösségi interjúk

Impresszum

ISBN 978-615-81290-9-1 (online)
ISBN 978-615-81290-8-4 (nyomtatott)

Felelős kiadó: Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata
dr. Páva Zsolt polgármester

Szerkesztette:
Pécsi Helyi Akciócsoport Egyesület

A kiadvány a TOP-6.9.2-16-PC1-2017-00001
– „A helyi identitás és kohézió erősítése Pécs városában" projekt keretében készült.

Minden jog fenntartva!
Pécs, 2019.

Tartalom

Köszöntők 4
Bevezető 6
Szakmai interjúk 7
Balogh Edina 7
Csehily József 10
Győrvári Gábor Zoltán 16
Erb József 19
Monori Árpád 21
Dr. Nemeskéri Zsolt 25
Dr. Németh Balázs 27
Tóth Klára 31
Összefoglaló 35
Kirajzolódott pozitív fókuszpontok a Nyugati városrészekben 36
Problémák, változásokra irányuló válaszok a Nyugati városrészekben 36
Személyes szerepvállalás lehetőségei 36
A „Helyi identitás és kohézió erősítése Pécs városában” című projekt célterületei 38

Tisztelt Pécsi Polgárok!

Városunk 2018-ban indította útjára „A helyi identitás és kohézió erősítése Pécs városában” című projektet, melynek célja a közösségek kezdeményező és cselekvőképességének fejlesztése, a közösségi szerepvállalás, a helyi lakosság identitásának erősítése és a társadalmi kohézió elősegítése. E program keretében 2019 őszétől három esztendőn át helybeli együttműködéseken alapuló közösségi kezdeményezések, események valósulnak meg.

A másfél éven át tartó előkészítő munkában a kapcsolatépítés került előtérbe, melynek során a közösségi és kulturális élet meghatározó szereplőit, helyi polgárait, véleményformálóit kérdeztük a helyi közérzetről, az egyén és a közösség kapcsolatáról, a városi identitás személyes vonatkozásairól, a közösségi fejlesztési elképzelésekről és a cselekvési kapacitásokról. Pécsett több, mint 400 fő segítette ezt a tervezőfolyamatot. Kulturális és oktatási intézményeink dolgozóinak és a város civil aktivistáinak támogatására számítva igyekeztünk megismerni és feltárni azokat a lehetőségeket, melyek a hétköznapokban is erősíthetik Pécs közösségi értékeinek meghatározását, és a városrészekre irányulóan a szűkebb környezetünk fejlődését is.

A projekt keretében 13 városrész civil életét, annak múltját és jelenét feltáró dokumentum is készült azzal a céllal, hogy rohanó világunkban bemutassa közösségeink tevékenységét és azok színtereit, láttatva a magunk, mint a közösségekben élők számára is azt a színes világot, ami az aszfalt, beton és kő alkotta építmények mellett körülvesz mindannyiunkat. E kötetek mellett az interjúválaszok összesítése során kirajzolódó cselekvési elképzelések sok esetben túlmutatnak a városrészek határain, de ez számunkra természetes. Pécs sokszínűsége és gazdag kulturális hagyatéka, a városrészeink kialakulásának és fejlődésének eltérő időbeliségéből eredően határozza meg az itt élők mindennapjait. Nem tekinthetünk a városunkat alkotó egyes területekre önálló vagy másoktól független egységekként, ugyanakkor fontos, hogy az adott lakókörnyezetben is teret nyerjen az aktív közösségi élet és az ott élők cselekvő szerepvállalása.

E kiadványsorozatban a városrészben készített interjúk közül válogattunk, valamint Pécs városát alkotó 13 városrész közösségi felméréseinek összegzéseit tesszük közkinccsé. Az eredmények a helyi lakosok érték- és problémaköreinek megismeréséhez, a cselekvési javaslatok feltérképezéséhez adtak támpontokat, melyekre a projekt keretében megvalósuló programok is épülnek.

Bízunk benne, hogy e városrészi közösségi események aktív résztvevőjeként mind többeket köszönthetünk, személyesen is hozzájárulva a szűkebb lakossági együttműködések erősödéséhez!

Páva Zsolt, Pécs Megyei Jogú Város polgármestere

Tisztelt Pécsi Polgár! Kedves Olvasó!

Olyan kiadványt vehet kezébe az érdeklődő, amely kivételes figyelemre tarthat igényt. Olyan dokumentum gyűjteményt lapozhat, olvashat, amely személyes interjúkat tartalmaz: pécsi emberek mondják el a városról, szűkebb lakókörnyezetükről véleményüket, tapasztalatukat a közösségi életről, beszélnek hagyományokról, kulturális értékekről. Megtudhatjuk, hogy ma a Pécsett élő, a városért tenni akaró polgárok hogyan tevékenykednek a városrészben, ahol élnek, és miért tartják fontosnak a közösség erősítését; hogyan segítik egymást és a környezetük jobbá tételét.

Ez a szociológiai „pillanatfelvétel" – amely tizenhárom interjúkötetből tevődik össze –, több szempontból érdekes, és nemcsak az érintett személyek és közösségek számára. A város társadalmi röntgenképét vetíti elénk: megmutatja azokat a gazdasági-politikai és társadalmi változásokat, folyamatokat, amelyek az elmúlt évtizedben a város életében végbementek, elkezdődtek. Világosan érzékelteti azokat a képződményeket, szociális erővonalakat, amelyek ma meghatározzák, befolyásolják a város lakóinak életét, és amelynek legjellemzőbb vonása a helyi, kisközösségek megerősödése, a „pécsiség" megélése, város életének formálása.

Miért és kinek fontos ez a kiadvány?

A városfejlesztés tudatos tervezést kíván. Ismerni kell ehhez a jelen állapotokat, gazdasági és humán erőforrásokat, a társadalmi rétegek helyzetét, kívánalmait, és az elérni kívánt célt: milyen legyen Pécs élete az elkövetkezendő évtizedekben? Hogyan őrizhetjük meg évezredes szellemi-kulturális értékeinket a modern, 21. századi körülmények között? Milyen módszerrel, milyen stratégiával valósíthatjuk meg közösségi értékeink „társadalmasítását"?

Ezekre a kérdésekre segít választ találni a kötetben olvasható nyolc interjú. Városvezetőként nagyon fontosnak tartom a pécsi polgárok véleményét, szándékait, kezdeményezéseit. Meggyőződésem, hogy nélkülük nem lehet sikeres Pécs, együtt kell a város jövőjét felvázolni, kiérlelni és aztán közösen megvalósítani, felépíteni. Ebben a helyi kisközösségek lehetnek a legfőbb partnereink, a legfőbb segítőink, a legjobb inspirálóink, hiszen a város eleven szervezetének a vérkeringését, szívverését jelentik.

Ezt felismerve, támogattuk „A helyi identitás és kohézió erősítése Pécs városában" elnevezésű programot, amelynek előkészítő fázisát lezárja, összegzi az interjúkötet.

Köszönet mindenkinek, aki részt vett a munkában. Köszönet illeti azokat a szervezeteket, egyesületeket, helyi kisközösségeket, amelyek eddig is hozzájárultak „pécsiségünk" erősítéséhez, gazdagításához. Hiszek a további együttműködés sikerében, és a jövőben is számítunk hasznos közösségi tevékenységükre.

Őri László, Pécs Megyei Jogú Város alpolgármestere

Bevezető

Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata a Pécsi Helyi Akciócsoporttal (HACS) együttműködésben *A helyi identitás és kohézió erősítése Pécs városában* című projekt keretében egy közösségi alapú helyi programalkotási folyamat megvalósítását vállalta a lakosok és szervezeteik részére. A három éven át zajló, alulról jövő civil kezdeményezéseknek, kisléptékű, városrészi összefogáson alapuló eseményeknek és nagyobb ívű közösségi folyamatok létrejöttének teret és anyagi támogatást biztosító projekt előkészítésében a mintegy 400 lakossal készült irányított interjú Pécs egészét lefedő 13 városrészben került rögzítésre.

Az elemzési eredmények 13 önálló kötetben jelennek meg, kiegészülve több, a városrészi vagy szervezeti tevékenységeket is megvilágító interjúval is.

A helyi civil közösségek programalkotó munkáját segítve a helyi egyesületek, alapítványok, önszerveződő közösségek aktivistái és a város kulturális-szellemi életét meghatározó döntéshozók, intézményvezetők nyilatkoztak arról, hogy miként látják Pécs, és azon belül a városrészek, vagy az ott működő szervezetek jelenét, és miképpen fogalmazzák meg a szükséges változások lényegi kérdéseit munkájukban vagy a közösség mindennapjaiban.

A város közösségi és kulturális életéről gyűjtött információk a társadalmi egyeztetésen alapuló, 2019-2022 között három éven át zajló kisközösségi kezdeményezésekre építő közösségi programok megalapozását szolgálják. Az interjúkból kirajzolódó városrészi információk, adatok a helyi közösség munkájához adnak szélesebb körű szempontokat. Cél volt az aktuális társadalmi és gazdasági környezet detektálása és a mobilizálható közösségi erőforrások feltárása, továbbá azon problématerületek meghatározása, melyek megoldásában az alulról jövő beavatkozások nyomán a helyi lakosság is közreműködhet.

Ezúton is szeretnénk megköszönni az együttműködését azoknak, akik a közösségi interjúk elkészítésében segítették munkánkat!

Balogh Edina

Kortárs Ellátó Közösségi és Kulturális Egyesület
elnök

Mit lehet tudni az Egyesületről?

2012-ben alakultunk és közösségi és kulturális területen dolgozunk. Székhelyünk az Ormánságban, Kémesen van, de dolgozunk például Orfűn, Nagyharsányban, de legfőkképp Pécsen, ahol a fióktelepünk is van.

Mikor került Ön Pécsre és milyen azóta itt élni?

Már többet éltem Pécsen, mint sem. A középiskolát már Pécsett kezdtem 1996-ban és azóta itt élek.

Régóta tart a kapcsolódásod a közösségi megmozdulásokhoz?

Már középiskolás korom óta, mivel egy nagyon jó közösségbe kerültem be a Hajnóczy utcai kollégiumban. Mi is megpróbáltuk ezt a jó közösséget tovább formálni, diákönkormányzatot hoztunk létre, újságot készítettünk, különböző programokat szerveztünk. Részt vettünk az iskolai tevékenységekben, disputáztunk, benne voltunk a pályaorientációs napok szervezésében is. Az egyetemi évek alatt is megmaradt ez az aktivitásom, hallgatói önkormányzatban, egyetemi hallgatói önkormányzatban, programok szervezésében voltam benne.

Mit jelent Ön számára pécsi lakosnak lenni? Milyen az Égervölgyi tó melletti élet?

Nagyon szeretem Pécset. Már gyerekkorom óta szoros volt a kapcsolatom a várossal, mivel nyaranta 2-3 hetet töltöttem el a nagybátyáméknál. Nem is volt kérdés számomra, hogy Pécsre fogok költözni.

Számomra nagyon kompakt az ittlét. Jó közösség van, jó emberekkel. Nagyon jó adottságokkal rendelkezik a város, számomra a TV-torony abszolút meghatározó.

A szűkebb lakókörnyezetem az Égervölgyi-tó mellett van. Szüleim egy közel 500 fős faluban élnek, délre a Dráva mellett Kémesen. Mivel a tó egy erdő szélén van, az itteni életemre még inkább találó a falu elnevezés. Az itteni létet meghatározza ez a falusi jelleg, például, ha a kis zsákutcánkba jön egy autó, akkor kinézünk, hogy vajon kihez jött. Szeretem ezt a nyugis életet, de mégis pikk-pakk bent vagyok a városban.

Közvetlen lakókörnyezetében vannak programok, közösségi rendezvények?

Egyelőre sem közösségi hely, sem kialakult közösségek nincsenek. De vannak aktív családok, aktív civil közösségi tagok, akik a környéken laknak. Már pár éve egyik barátommal előkészítettünk egy közművelődési szerződést a város felé, amely alapja lehet egy jövőbeli közösségi tevékenységnek.

Milyen pozitívumok és negatívumok vannak az itten életben? Van-e olyan, amin változtatna és hogyan?

Nagyon jó, hogy itt találkozik a városi lét a falusi léttel. Pécs abszolút fogható léptékű város. Van művészmozink, van egyetemünk. Nagyon sok érdekes kulturális programot, koncertet és előadást lehet találni.

A Belvárost nagyon szeretem és az érződik, hogy kezd visszatérni az élet ide. Főleg a helyi vendéglátó egységeknek köszönhető ez. Az üresen álló vendéglátó egységeket elkezdték belakni és mindenki nagyon egyedi dolgot hozott létre. Pécs ebben is kiemelkedő azt hiszem és abban is, hogy gasztronómiai szinten is egyedülálló, ami itt zajlik.

Nincsenek viszont együttműködések, a „város a városban" működés jellemző Pécsre. Itt van egy hatalmas foglalkoztató és tudásanyagot generáló intézmény, a PTE, itt van egy inspiráló, befogadó város Pécs, és itt van még a Zsolnay Negyedünk, ami szintén egy inspiráló hely. Ezek különálló egységként léteznek és működnek, de nagyon ritka az összekapcsolódás. Nagyon zártak az intézmények, és mindenki elveszik a saját bürokráciájában.

Mint magánszemély és mint szervezeti vezető hozzá tud járulni valamivel a változásokhoz?

Sok fórumon veszek részt, ahol elmondom, hogy kevés az együttműködés, és mindig reménykedem, hogy lesz haszna, aztán mégsem így történik. Reméljük, hogy egyszer célba ér a sok fáradozás.

Mi az a program, amire szívesen emlékszik, esetleg olyan, amit az egyesületük szervezett?

Amit mi csináltunk például, azok az alkotói piacok. Ezek itt zajlottak a Csinos presszó udvarában. Több éven keresztül havi szinten megvalósuló programsorozat volt ez. Sajnos azt tapasztaltuk, hogy miközben szerveztük a piacokat, a kiállítókat, nem voltak vásárlók. A város részéről jó lenne, ha felkarolnák ezeket a lehetőségeket, támogatnák őket, nem pedig itt-ott szerveznének más hasonlókat. A fővárosi és balatoni városok, falvak hasonló szervezésű piacaira a turisták ezrei özönlenek. Ott valamit másként csinálnak ezek szerint. Sajnos a próbálkozásaink nem hoztak eredményt, egyre inkább elmaradtak az érdeklődök, így feladtuk mára ennek a megszervezését.

Másik ilyen szervezésünk a Design Patika, amit szintén önerőből próbálunk meg működtetni. Egyesületi keretek között szervezünk, gazdálkodunk. Úgy gondoltuk, hogy a belvárosban jó helyen vagyunk, de azt tapasztaljuk, hogy csak úgy elözönlik mellettünk a tömeg, mert még egy megállító táblát sem lehet kirakni itt a központban, ami elvezetné az embereket hozzánk. Ez egy új szabályozás, miszerint semmilyen új megállító táblát nem lehet kihelyezni, viszont a régiek maradhatnak. Ezek mellett úgy-ahogy működünk, de persze jobb lenne, ha több ember tudhatná meg, hogy mi van ott. Az ingyenes szórólapok, újságok sem úgy működnek, ahogy kellenének, mivel mindig ugyanazok a hirdetések vannak benne.

Kapcsolódtunk mindig a Nyitott udvar programokhoz szervezésileg, programügyileg is. A Zsolnay Fényfesztivál és a Pécs City Karnevál, ami megemlíthető részemről. Az alternatív színházakat is nagyon kedvelem és nagyon sok civil közösségi program is megmozgat.

Benne voltunk egy európai projektben több városi, vállalkozói és civil szervezettel, melynek témája a „Kiüresedő városok, belvárosok." Ez a probléma nemcsak Pécsen van, hanem Európa szerte mindenhol gondot okoz. Ennek kapcsán havonta voltak közösségi beszélgetések, melyen javaslatok születtek több témában is. Itt megjegyezném, hogy a városban megrendezendő fesztiválokon nagyrészt nem a helyi vendéglátósok vesznek részt, valószínű az árak miatt, pedig jó lenne azoknak teret adni, akik az év többi részében itt dolgoznak és küzdenek. Lezárult a projekt, melyben például összehasonlítottuk a belvárosi közterület-használati díjakat. Az összehasonlításban benne volt Pécs, Budapest és a nagyobb városok. Pécsen kiemelkedően magasak ezek a díjak. Készítettünk egy javaslatot erre vonatkozóan, de eredménye nem lett, viszont a díjak emelkedtek tovább.

Pozitív a hozzáállásom annak ellenére is, hogy nem mindig eredményesek a törekvéseink. Az lenne a fontos, hogy segítsék egymást a szervezetek és ne egymás ellen legyenek. Nagyon sok együttműködésben vagyunk benne és gyakorlatilag ezek mentén létezünk. Abban hiszünk, hogy ha több egység van, akkor ezek erősítik egymást, és nem gyengítik.

A piacok összefogását is anno én kezdeményeztem. Az első belvárosi piacot a Kossuth téren még a régi Fesztiválkezelő Kht. szervezte. Azt gondolom, hogy manapság már önjáróként működik.

Milyen workshopokat szerveznek mostanában?

Papírszínházas, ételkészítéssel kapcsolatos, üvegkészítős volt a téli időszakban, tavasszal a húsvéthoz kapcsolódó témák, úgy, mint tojásírás, tojásfestés, tehát igyekszünk az évszakos ünnepkörökhöz illeszkedően tervezni.

Csehily József

Pécsi Ruszin Nemzetiségi Önkormányzat
elnök

Ismeretes, hogy Ön nem Pécsett született, ugyanakkor több mint 30 éve itt él. Mit jelent az Ön számára pécsinek lenni, mit jelent maga a pécsiség?

A gyökereim Kárpátaljához kötnek. Ungváron születtem, s édesapám falujában, Kovászón nevelkedtem. Pécsre körülbelül 35 éve költöztem, a szerelem hozott ide. Megismertem Mártuskát, a feleségemet, s azóta itt élek, itt tevékenykedem. Költözhettünk volna Budapestre is, de mi mégis a szülővárosát választottuk lakhelyünkként. Ugyanakkor meg kell említeni, hogy az első találkozásom Péccsel a házasságnál korábbra nyúlik vissza. Nagynéném az első világháború idején ide költözött, itt találta meg az új otthonát. Abban az időszakban, mikor a zárt országhatárok miatt nem nagyon lehetett utazni, ő mindig szeretettel várt engem. Miután nagy nehézségek árán megkaptuk az utazási engedélyt, nála szálltunk meg 2-3 napra, s megtekintettük a várost. Pécs már ekkor a szívembe lopta magát. Szeretem ezt a települést. Sok tekintetben hasonlónak látom a kárpátaljai tájakhoz. Természeti környezetét tekintve akár a szülőföldemet, Pécset is hegyek veszik körül, s a szőlőművelésnek is mélyre visszanyúló kultúrája van itt. Én is szőlőgazda vagyok, pincém van. Nem vagyok tüke, de tükének érzem magam ezáltal. A másik ok, ami miatt tetszik nekem Pécs, az az itt megtalálható nemzetiségi sokszínűség. Itt annyi nemzetiség él, hogy a magamfajta úgy érzi magát, mintha otthon lenne. Ruszinként én beszélem és értem a szláv nyelveket, Pécsett pedig hallom a szerbet, a horvátot, ismerem az itt élő bolgárokat. Rokonszenves nép a pécsi, kedvelem az itt élő embereket.

Melyik Pécsnek az a kulturális értéke, melyet a legtöbbre becsül, amit megőrzendőnek tart?

A régi Pécset, a történelmi Belvárost tartom ilyen értéknek. Érdeklődöm a történelem iránt, s engem nagy büszkeséggel tölt el, hogy ilyen gazdag, színes történelmi múlttal rendelkező városban élhetek. Pécset több mint kétezer éves történelem övezi, a város már ekkortól szerepelt Európa térképén. Sopianae ismert volt a keresztény világban, mint tartományi székhely, a kereszténység egyik központja. Évezredes kultúra örökösei vagyunk.

Tudna mesélni kicsit a nemzetiségi önkormányzatokról, illetve magukról a Pécsett élő ruszinokról?

A ruszinságnak hagyományai vannak Pécsett, sok híres ruszin orvos, tanár élt, tevékenykedett itt. Ez érthető is, hiszen valamikor vonat kötötte össze Kárpátalját Péccsel. Naponta jött egy vagon Rahóról és hozta a „studenteket" a városba. Talán ma nem kellőképpen ismeretes, de Hodinka Antal is, aki a Pécsi Tudományegyetem rektora volt a 30-as években, e nemzetiséghez tartozott. Pécs, s az Egyetem sokat köszönhet neki, hiszen az ő kezdeményezésére, kapcsolatainak hála vehette kezdetét a 48-as tér mellett elhelyezkedő egyetemi szárnyak megépítése. Ő alapozta meg a ma is álló épületet.

Szintén az ő nevéhez fűződik a ruszinok múltjának, valamint a görögkatolikus egyház történetének a megírása, de munkássága során a bolgár nemzettel is sokat foglalkozott. Mikor megalakultunk, az első dolgunk volt, hogy méltó emléket állítsunk Hodinkának az Ifjúság útján, az egyetem udvarában. Emléktábláját minden évben megkoszorúzzuk.

Mi ruszinok szórványban élünk a városban, a hivatalos adatok szerint 62 ember az, aki e nemzetiséghez tartozónak vallja magát. Ezzel kicsit ellentétes számot mutat a Ruszin Nemzetiségi Önkormányzat felmérése, amely szerint ma mintegy 120 fős közösséget alkotunk. Nem mindegyikük vallja magát ruszinnak, de ők is szívesen eljárnak az általunk szervezett, a hagyományainkat ápoló, identitásunkat erősítő rendezvényekre.

35 éve itt él Pécsett. Ez azt jelenti, hogy már sokat látott Pécs kultúrájából, sokat tevékenykedett e területen. Van esetleg olyan rendezvény, amire szívesen emlékszik, ami különösen közel áll a szívéhez?

Több ilyen is van. Nyugdíjba vonulásom előtt zenetanár voltam, gitárt oktattam pécsi zeneiskolákban, s ma is tanítok magán intézményekben. Hivatásomból adódóan számomra a zenei programok a legemlékezetesebbek, a szívemhez leginkább közel állók. Évről-évre megrendezem a Ruszin Virtuózok című, általában 3 alkalmat felölelő koncertsorozatot. Ennek során a kis virtuózoktól kezdve egészen a felnőttekig bárki megmutathatja a zenei tehetségét. A fellépők között vannak zongoristák, hegedűsök, fúvós hangszeren, s klasszikus gitáron játszó előadók. Mikor a város elnyerte az Európa Kulturális Fővárosa címet, a szokásosnál nagyobbá tudtuk tenni a rendezvényt, magyarországi és határon túli együttesek fellépésével színesítettük a koncerteket. Viszonylag nagy érdeklődés övezi a rendezvényt, általában teltház mellett szokott megvalósulni, melyből arra következtetek, hogy közösségi igény van ennek folytatására.

A zene fontos szerepet tölt be a kultúránkban, rendezvényeink alkalmával gyakran kerül előtérbe e művészeti ág szeretete, s a közös muzsika öröme.

A ruszin népi kultúra, gasztronómia ápolása, a népi mesterségek életben tartása, felelevenítése is nagy figyelmet kap rendezvényeik során. Melyek ezek a jellegzetes ételek, hagyományok, mesterségek?

Számos ételkülönlegesség jellemzi a ruszin kultúrát. Ezek némelyike ünnepekhez kapcsolódik, mások a mindennapi gasztronómiánk részét képezik. Húsvéthoz kötődően ide sorolható a sárga túró, a töltött káposzta, a pászka, míg karácsonykor hagyományosan karácsonyi levest fogyasztunk. Talán a pászka a legjellegzetesebb húsvéti étel Kárpátalján. Reformátusok, görögkatolikusok, római katolikusok, minden ott élő nemzetiség pászkát süt és szentel ekkor. Ez a hagyományok része. E tradíciót magunkkal hoztuk Pécsre, szeretnénk bemutatni az itt élők számára. Nálunk pászkának nevezik a húsvéti kalácsot, amit a gazdasszonyok szép fehér lisztből sütnek a jeles ünnepre, kidíszítik, megszenteljük, s húsvét első napján ebből reggelizünk. Az e köré épülő hagyományainkat szeretnénk

bemutatni a közelgő napokban a pászka kiállítás formájában. Már az elmúlt évben is megszerveztük ezt az eseményt, akkor 70 asszony mutatta be az általa készített kalácsot. Bízom benne, hogy idén tovább szélesedik a rendezvény.

Húsvéthoz kötődően bevezettük itt Pécsett, s immár harmadszorra szeretnénk megcsinálni a 300 töltöttkáposztás vendégséget. Ezt az ételt általában böjtben fogyasztjuk, ezáltal nem hússal, hanem vargányagombával készítjük. A másik jellegzetessége, hogy édeskáposzta képezi az alapját.

Karácsonyra is olyat főzünk, amit itt Magyarországon kevéssé ismernek. Meghonosítottuk itt a karácsonyi levest, ami savanyú káposztából, kolbászból és vargányagombából készülő étel. Jól befűszerezzük, s ezt fogyasztjuk szenteste.

Ahogyan a fentiekből kitűnik, gasztronómiánkban eléggé meghonosodott a gomba. Ennek előteremtése érdekében gyakran járunk a környező erdőkbe. A gombaszedés köré sok esetben közösségi programokat is szervezzük. Nemrégiben például egy kisebb csoporttal elmentünk Kánba, s ott gombáztunk, gombás ételeket fogyasztottunk, kiállítást szerveztünk. Ilyen összejövetelek alkalmával viszünk magunkkal népi hímzéseket, s ebből csinálunk a helyszínen egy kiállítást, megnézzük, hogy az adott évben ki mit horgolt, ki mit készített. Körülbelül 40-50 ember szokott részt venni egy-egy ilyen alkalmon.

Ehhez hasonló összejöveteleink valósulnak meg a szőlőskertemben is. Nemrégiben például a rendezvény sasliksütéssel, s halászlé készítéssel párosult. Ez utóbbihoz meghívott vendégünk, s a kovászói polgármester hozta a halat a Borzsából.

Úgy tudom, az elmúlt években Patacson létrehoztak egy Csodakert elnevezésű közösségi helyszínt. Mesélne kicsit erről, illetve magáról az ötletről, amelyből mindez kiindult?

Mindig szerettem kertészkedni. Volt egy kertünk Ungváron, nagyapám pedig a benei hegyen saját szőlővel rendelkezett. Amióta az eszemet tudom, a föld megművelése, a természet szeretete hozzátartozott az életünkhöz. Pécsre kerülve elkezdtem magokat gyűjteni. Hoztam kárpátaljai magokat, s ahol a világban jártam (pl. Üzbegisztán, Kazahsztán, Grúzia), mindenütt hasonlóan cselekedtem.

Egyszer csak felmerült az ötlet, hogy ültessünk Kárpátalján jól ismert, Pécsett annál kevésbé elterjedt például szilvafákat. Nem volt könnyű feladat találni egy olyan területet, ahol az iszapos talaj lehetővé teszi e csemeték betelepítését, végül viszont Újpatacson ráleltünk a megfelelő helyszínre. Itt a hegyoldalról lezúduló esővíz egy lápos területet eredményezett, ahol sikerült meghonosítanunk az említett szilvafás kertet. Idén tavasszal már néhány kivirágzott, terveim szerint 2-3 év múlva megrendezem az első lekvárfőző fesztivált. Nem elégszünk meg viszont a szilvafákkal. A régi írók arról tudósítanak, hogy Pécsett 100 fajta körtefa volt honos. Ezzel szemben én most azt látom, hogy a körtetermesztés eléggé eltűnt a városból. Hoztam hát pár fajtát, s oltogattam, ültettem csemetéket. De modern fákat is szeretnék meghonosítani itt. Van például Krímből hozott datolyaszilvám a Csodakertben. Nem per-

metezünk, a bogarak ellen kémiai vegyszerek nélkül, a régi hagyományos módszerekkel küzdünk.

Növénytermesztés tekintetében kicsit módosítottunk az általánosan ismert termelési folyamaton. Mi nem ássuk a kertet, hogy ne száradjon ki a föld. Helyette marhatrágyával borítjuk be, kb. 20 cm magas szalmát terítünk rá, s abba ültetjük a paradicsom, paprika palántát. Ennek következtében nem szükséges a locsolás, a növény nem szárad ki olyan könnyen, mint a másik technológiával. Mi ezáltal próbálunk kicsit spórolni a vízzel.

A Csodakert által vetőmagok árusításával is foglalkozunk. Szívesen adunk mindenkinek, támogatjuk a konyhakertek elterjedését Pécsett. Az emberek között ez elég nagy népszerűségnek örvend, számos esetben eljuttatnak hozzám képeket arról, hogy milyen termést hoztak a tőlünk beszerzett magvak.

A kertből nem gazdagszunk meg, de mindent meg tudunk termelni, ami a családunk étkezéséhez elengedhetetlen.

Egy kert gondozása sok munkával jár. Mely közösség az, amely ezeket a feladatokat elvégzi, ki tudja mindezt megvalósítani?

Van több kertünk, ami nagyon szépen működik. Működtetünk egy közösségi kertet Pellérden, valamint hármat Pécsett. Itt a Ruszin Nemzetiségi Önkormányzat tevékenykedik, mindenki az állandó munkája előtt, s után lát el feladatot. Ami engem illet, reggel, mielőtt dolgozni megyek sürgök-forgok kicsit a kertben, délután pedig általában 17-18 óra után kezdek hozzá a munkához, illetve nyáron, az iskolai szünet idején itt töltök sok időt.

Számos rendezvényt említett. Ezek milyen közösséget tudnak megszólítani? Többségében a helyi ruszin nemzetiség látogatja ezeket az eseményeket vagy mások is becsatlakoznak?

A résztvevők többsége ruszin nemzetiségű, ugyanakkor nem kizárólag ők alkotják a célközönséget. Erre vonatkozó példaként említeném meg, hogy tavaly már harmadik alkalommal nyílt lehetőségünk megvalósítani egy buszos kirándulást Rahóra, a huculok otthonába. Az ilyen utazásokra általában 50 embert viszünk, akiknek a jelentős része ruszin, ugyanakkor a pécsi nemzetiségi önkormányzatok képviselőit is meg szoktam hívni, s időről-időre ők is képviseltetik magukat. Tehát nem csak mi, ruszinok veszünk részt az alkalmon.

Az idén kicsit változtatunk az útvonalon, most a bojkó templomok legendáit szeretnénk feltárni, áttekinteni, valamint Szlovákiába készülünk, a világhírű pop-art korszakban élt ruszin, Andy Warhol életútját kutatni. A világhírű festő kicsit Pécshez is köthető, hiszen mikor városunk birtokolta az Európa Kulturális Fővárosa címet, egyik képét itt állították ki.

Egy-egy kitelepülés, rendezvény alkalmával a pécsi lakosság mennyire van jelen, mennyire szeretik, mennyire tetszik nekik a ruszin kultúra?

A ruszin kultúra az újdonság erejével hat az emberekre. Nagy az érdeklődés a rendezvények iránt. Gasztronómiai összejöveteleinken hatalmas mennyiségű ételt készítünk, mégsem megy semmi kárba. A pécsi lakosság érdeklődik mind a konyhánk, mind a kultúránk, a népi előadóink iránt. Az egyetemmel együttműködve igyekszünk tovább népszerűsíteni nemzeti értékeinket. Nagy segítségünkre van ebben a Pécsi Magyar-Orosz Társaság. Sokat dolgozunk velük együtt, most épp szláv kultúra napokat szervezünk az április 15-17 közötti időszakra.

Azok a rendezvények, amik itt, Pécsett valósulnak meg, helyileg hová köthetők?

Sok helyszínen szervezünk eseményeket. A leginkább népszerű talán a Civil Közösségek Háza. Ez ad otthont a Mikulás napi összejövetelünknek, s a korábban már említett virtuóz koncerteknek. Vannak szabadtéri rendezvényeink is. Erre megfelelő helyszínt biztosítanak a környező erdők, valamint a szőlőmben is gyakran összegyűlünk. Általában itt valósulnak meg a szüreti mulatságok. Emellett a Patacsi Művelődési Házban is sokat megfordulunk, ugyanis itt működtetjük a vasárnapi zeneiskolánkat.

Mit lehet tudni a zeneiskoláról?

A zeneiskola két éve alakult. A Ruszin Nemzetiségi Önkormányzat gyűlésén határozatot hoztunk arra vonatkozóan, hogy szükségét érezzük egy ilyen intézmény létrehozásának. Láttuk azt, hogy a környezetünkben sok olyan gyerek van, aki nem jár zeneiskolába, de a zene iránt érdeklődik. A fiatalok általában nem szeretik a szolfézst, s ez annak ellenére is, ha vonzódnak egy hangszerhez, visszatartja őket a klasszikus értelemben vett zeneiskolától. Nálunk nincs külön zeneelmélet, mi ezt az órába beépítve tanítjuk. Az intézmény egész évben működik. Itt a gyerekeket zongorázni, gitározni tanítjuk. Játszunk olyan darabokat is, amiket kárpátaljai szerzők írtak, de legnagyobbrészt népdalokat elevenítünk fel Kodály gyűjteményéből. Tudjuk azt, hogy a zeneszerző járt Kárpátalján, gyűjtötte a népi énekeket. Ezeket mi feldolgozzuk, s ismételten megismertetjük az emberekkel.

Ami az oktatást illeti, tartunk klasszikus értelemben vett, személyre szabott zeneórákat, ugyanakkor csoportos foglalkozásokat is vezetünk. Van egy klasszikus gitár zenekarunk, ami e Kultúrház falai között alakult meg. 18-an kezdték, most körülbelül 25 taggal működik. A legfiatalabb diákunk 6 évesen kezdett nálunk tanulni. Tehetséges gyerekekkel dolgozunk, egyik diákom épp most készül egy nemzetközi versenyen megmérettetni magát.

E foglalkozásokra többségében a városrész gyermekei járnak esetleg az egész városból szerveződik?

Az egész városból csatlakoznak érdeklődők, de a többség Patacs környékéről érkezik. Ez egy praktikus helyszín az itt élők számára, hiszen közel van. A kultúrház állapota sajnos nem a legjobb, már

többször is felmerült a felújítás lehetősége, de sajnos eddig még nem valósult meg. Ha ez megtörténne, szeretnénk ott egy közösségi teret bérelni, ami stabil helyszíne lehetne a gyűléseinknek, összejöveteleinknek. A nagy nemzetiségek (németek, horvátok) rendelkeznek ilyennel, csak a kicsik (a bolgárok, ruszinok, lengyelek) nem.

Miként látja a pécsi közösségi életet?

Nagyon jó az együttműködés a nemzetiségek között, ami nagyban köszönhető az aktuális vezetőségnek is. Én mindig érdeklődő ember voltam. Szeretek járni, kutatni, tevékenykedni, s úgy gondolom ez által előre tudom kicsit vinni a szívügyemnek számító dolgokat. Optimista vagyok, úgy gondolom, hogy a történelmi nemzetiségeknek jövője van a városban. Sok birodalom, ország bukott már meg a történelem során a nemzetiségi kisebbségek beolvasztási kísérletének sikertelensége folytán, meglátásom szerint ez egy rossz hozzáállás. Úgy gondolom, hogy minél több program, minél több gasztronómiai, zenei összejövetel, beszélgetés, egymás megismerése, előbbre viszi az együttműködést, a békés együttélést.

Van együttműködés a nemzetiségi önkormányzatok között?

Nekem személyes összeköttetésem van a pécsi nemzetiségekkel, s a Magyarország szerte élő ruszin nemzetiségi önkormányzatokkal is. Látogatjuk egymást. A lengyelekkel és örményekkel nagyon jó a kapcsolatom, az utóbbiak velünk tartottak tavaly a rahói kirándulásunkra, s viszonozták is felénk a meghívást. A civil szervezetek közül a Német Körrel ápolok szoros kapcsolatot. Velük jártam be a fél világot a málenkij robot történései után kutatva, ugyanis oda nem csak németeket vittek, de Kárpátalja sok nemzetiségét is. Szolyván emléktáblát avattunk a kárpátaljai elhurcoltaknak.

Ön miként tudna hozzájárulni Pécs város kultúrájának, közösségi életének erősödéséhez, színesítéséhez?

Ezért tevékenykedem napról-napra. Szeretem ezt csinálni, az egész családom segít ebben nekem és érzem a közösség támogatását is. Igyekszem pályázatok útján előteremteni a szükséges forrást a közösségi életünk fenntartásához, rendezvényeink megvalósításához, fennmaradásunkhoz. Törekszem arra, hogy összejöveteleink által színesíteni tudjuk Pécs kulturális kínálatát, hozzájáruljunk a kulturális sokszínűségéhez.

Győrvári Gábor Zoltán

Miroslav Krleža Horvát Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium igazgató

Bár Szentlőrincen él, de Pécsen van a munkahelye. Milyen kötődése van Pécshez?

Szigetváron születtem és a gyermekkoromat Felsőszentmártonon töltöttem. A középiskolát a Komarov Gimnáziumban végeztem matematika tagozaton, majd horvát nyelv és irodalom és matematika szakos tanári oklevelet szereztem. Később a pedagógiai előadói és a közoktatás vezetői szakot is elvégeztem. Az Országos Horvát Önkormányzat képviselője vagyok, oktatási stratégiáért felelős tanácsnokként. Feleségem Szentlőrincen dolgozik óvónőként.

Gyakorlatilag az egész napomat itt töltöm az iskolában, reggel jövök, este megyek haza Szentlőrincre. Kicsit lelkiismeretfurdalásom van ezzel kapcsolatban, mivel én szentlőrinciként Pécsen dolgozom, feleségem pedig tősgyökeres pécsiként Szentlőrincen. Neheztel is rám már régóta, hogy kiszakítottam ebből a közegből és ő az, aki egész nap egész éjjel Szentlőrincen van, én pedig Pécsen. Régi tervünk, hogy visszaköltözünk Pécsre még nem valósult ez meg. Gyakorlatilag a családi házunk építése az, ami ilyen régóta ide köt.

Az iskolának milyen közösségi szerepe van itt a Szigeti úti közösségekben?

Az iskola 2012-óta az Országos Horvát Önkormányzat fenntartásában működik. Előtte városi fenntartásban volt több évig, mely nagy hatással volt az iskola életére és ez a hatás ma is érezhető. Abban az időszakban sikerült beállni a sorba más pécsi intézmények közé. Sok városi rendezvényen vettünk részt és a városvezetéssel is megfelelő volt a kapcsolat.

A lakóközösség is aktívan használja az épületünket, legyen az településrészi rendezvény, vagy akár önkormányzati választás, vagy képviselői fogadóóra, ezeknek mind biztosítjuk a helyszínt, részese vagyunk a terület közösségi életének.

Milyen nagyobb program van az iskolában, amit kiemelne?

Legfontosabbak a kétnyelvű, nemzetiségi életet erősítő programok. Ilyen a Horvát Nyelv Hete program, amelyet márciusban tartunk, igazodva a horvátországi horvát nyelves tematikájú rendezvényekhez. Ezen programsorozat keretében kihangsúlyozzuk a horvát nyelv önállóságát, kultúráját, hagyományait. Pár éve a jogszabályoknak megfelelően lehetősége van a nemzetiségi intézményeknek, hogy az anyaország nemzeti ünnepei közül átvegyen és megünnepeljen eseményeket, ami a szorgalmi időszak alá esik. Mi is csatlakoztunk ehhez, és fontosnak tartjuk, hogy megünnepeljük Horvátország függetlenségének napját minden évben. Fontos eseménye az iskola életének, melyet országos szintre bővítettünk. Nem biztos, hogy mindenki tudja, de a pécsieknek illene tudnia, hogy

az első horvát iskola Pécsett már 1722-ben megnyitotta kapuit. Makár gróf horvát származású volt és az egyik saját ingatlanját ajánlotta fel a jezsuita, horvát iskola céljaira 1721-ben május 21-én, amely aztán a következő évben nyitott meg. A Makár városrész is a grófról kapta a nevét. Úgy gondoltuk, hogy a május 21-i dátum megfelelő arra, hogy a magyarországi horvát oktatás napja legyen. Ez most már tradicionális, és már 3 ilyen napot megtartottunk.

Kapcsolatban állnak más szervezetekkel, helyi kezdeményezésekkel, csoportokkal?

Projekteken keresztül az utóbbi időben például közös programokat valósítottunk meg több pécsi középiskolával. Volt egy határon átnyúló program is jó pár évvel ezelőtt, „Határmenti középiskolák együttműködési hálózata" néven, ebben több pécsi és eszéki intézmény vett részt. Jelenleg a Népmesepontos hálózat működik még pályázati forrásból és nyitottak vagyunk bármilyen más együttműködésre. Saját projektjeink megvalósítása során együttműködünk amennyire időnk engedi például a Koch Valéria Iskolaközponttal és a Gandhi Gimnáziummal.

Szabadidejében hol kapcsolódik ki, milyen kulturális helyeket látogat szívesen?

Ha színház, akkor többségében a Horvát színházba járok el. Egy-egy koncertet is szívesen meghallgatok, valamint a múzeumok friss tárlatait is szívesen látogatom.

Mit gondol, hogy lehetne a helyi közösségi életet fejleszteni? Esetleg másfajta programok kellenének?

A programok alapjában jók, de az érdeklődési körömnek nem mindig megfelelőek. A tömeget megmozgató rendezvények általában azok, ahol étel-ital kínálat is van, de ezekre nem szívesen járok. Nekem ezek nem adnak minőségi értéket.

Van olyan emlékezetes program az elmúlt években, amit említésre méltónak tart?

A Pécs Európa Kulturális Főváros programsorozat ilyen, amiben mi is részt vettünk iskolai szinten. Emellett a karácsonyi időszakban, a Pécsi Adventi Vásárban a Széchenyi téren a LIONS Club szervezésében megvalósuló rendezvények voltak azok, amelyek szerintem megállták a helyüket. A Széchenyi téren minden napra jutott egy-egy jó program.

Az emberek az utóbbi időben nagyon bezárkóztak. Nincsenek már azok a régi majálisok, amelyekre szívesen kimozdulnak. Vannak programok, de az emberek elidegenedtek egymástól és nem is szívesen látogat ki mindenki a nagy tömegeket megmozdító rendezvényekre. Ha az intézményen belül szeretnénk rendezni valamilyen tartalmas rendezvényt a szülők részére, akkor is nehéz dolgunk van. Ha például egy szakmai napot szeretnénk életre hívni, akkor azt tapasztaljuk, hogy kevés embert érünk el. Csak úgy önként nagyon kevesen jönnek el, mindig fel kell ajánlanunk valamit, hogy a résztvevők számát megnöveljük. Például egy véradásra rendes esetben 4-5 szülő jön el, de ha felajánlunk valamit, akkor ez a szám növelhető.

Sok programunk van, amely elsősorban a horvát közösséghez kapcsolódik és közönségbázist adunk a gyerekekkel és a szülőkkel. Ezt tudják a pécsi horvát intézmények, úgy az Asszonykórus, a Horvát Klub, a Horvát Színház, akik egy-egy rendezvényüket kihelyezik az intézményünkbe, illetve a saját rendezvényeiknek mi vagyunk a közönségbázisa. Annak tudatában vagyunk, hogy ha mi kivonnánk magunkat ez alól, akkor nagyon gyér lenne a részvétel. Valahol küldetésünk is, hogy a támogatásunkkal biztosítsuk ezen intézmények rendezvényeinek sikerét.

Milyen hagyományőrző csoportokat említene még meg a horvát kultúra kapcsán?

Az August Šenoa Horvát Klub a magyarországi horvátok egyik legfontosabb intézménye. Továbbá az August Šenoa" Asszonykórus, a Tanac Néptáncegyüttes, a Baranya Kulturális Egyesület Zenekara és Tánckara. Pécsett van a Horvát Színház is, amely idéntől az Országos Horvát Önkormányzat fenntartása alatt működik, amely nagyon fontos szerepet töltött be eddig is. A Horvát Színház keretein belül működött a Pécsi Nyári Színház is, még nem látom, hogy hoz-e valamilyen változást, de remélem minden úgy marad, ahogy eddig. A horvátságnak is jót tett, mivel nem akartunk soha elszigetelődni, és továbbá is része akarunk maradni a város életének. Pécsett működik a Horvát Tudományos Kutatók Intézete is, tehát színes a paletta, csak néha azt érezzük, hogy nagyon szűk az a kör, aki e köré csoportosul és részt vesz a programokon. Lehet, hogy nekünk is változtatni kellene egy kicsit a módszereken, például időnként nem kellene szigorúan ragaszkodunk ahhoz, hogy egy-egy ilyen rendezvény szigorúan csak horvát nyelvű legyen és egy kis nyelvi váltással lehetne nyitni mások felé is.

A város más nemzetiségeivel is jó a kapcsolatuk?

Az együttműködés az töretlen. A Városháza Nemzetiségi Tanácsnoka a horvát közösséghez tartozik és a szervezetépítésben, kapcsolattartásban neki is szerepe van. Lehetőségünk szerint mi is részt veszünk ebben.

Erb József

Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata
önkormányzati képviselő

Mit jelent az Ön számára pécsi lakosnak lenni?

Kisbudmér településen születtem, de 13 éves korom óta Pécsett élek. Az életem minden jó és rossz élménye a városhoz köt. Nagyon szeretem Pécset a csodálatos fekvése és mediterrán jellege miatt. Nagyon jó emlékeim kötődnek a tettyei sétákhoz, a mecseki kirándulásokhoz, a belvárosi nagyszabású fesztiválokhoz és a közvetlen lakókörnyezetemhez is. A városnak vannak kevésbé pozitív vonásai is, mint például a belváros bizonyos részeinek köztisztasági kérdései. Az utóbbi időben történő gazdasági visszaesés is rossz hatással van a város hosszútávú fejlődésére. Továbbá Pécs város gazdasági struktúrája nagyon egyoldalú, a bányászat kiesésével a művészetek és a humán terület túlzottan hangsúlyosan jelenik meg. Van egy sajátos dinamikája és önereje a városnak, ami eddig is életben tartotta a megyeszékhelyet. Azt gondolom, hogy az emberek szeretnek ebben a városban élni. Hiányolom továbbá Pécs városában a központi támogatások meglehetősen alacsony nívóját.

Önkormányzati képviselőként a választókerülete a Nyugati városrészek célterületet foglalja magába. Kérem mutassa be a Nyugati városrészeket! Milyen programok valósulnak meg a területen?

A patacsi városrész Pécs városának 'tisztaszobája'. Amióta a terület önkormányzati képviselőjeként dolgozom sok minden megváltozott a városrészben. Ez a változás nem csak materiálisan, hanem az emberek szemléletében is érzékelhető. Látom, hogy mire van szüksége a helyi közösségnek és próbálom megvalósítani azokat a dolgokat, amiket megígérek a helyi lakosság körében.

A helyi programok a Pécsi Kulturális Központ Patacsi Művelődési Házban valósulnak meg. Úgy gondolom, hogy a ház szakmai feladatain volna mit javítani, ugyanakkor a helyben működő civil szervezetek megvalósuló programjait látva a kultúrházban lényegesen több potenciál van, mint ami jelenleg tükröződik. A művelődési ház bővítésre szorul annak érdekében, hogy egyre több és több civil szervezet programjának adhasson helyet. A helyi civil szervezetek működése kiegyensúlyozatlan, kisebb csoportok érdekképviseletét látják el, így az általuk elvégzett munka fejleszthető lenne.

Elindult a civil szervezetek behívása a művelődési házba, például az újonnan megalakult Pécs-Nyugat Polgárőr Egyesület és egy alakulóban lévő nagy civil szervezet, a Nyugati városrész Polgári Egyesület is a házban kapott helyet aktív működéséhez.

A területen működő ruszin közösség egy kiváló csoport, vezetőjük Csehily József, aki nagyon aktív és sok kulturális jellegű programot szervez a helyi lakosságnak, továbbá kutatja a ruszinok történetét. Húsvét ünnepéhez közeledve a Pécsi Ruszin Nemzetiségi Önkormányzat hagyományőrző húsvéti

gasztronómiai bemutatót szervez a művelődési házban, ahol pászkát készítenek a helyi családokkal. Korábban szüreti felvonulás is volt a városrészben, amely a terület szőlőtermelő múltját idézte fel. A művelődési házban gitáriskola működik, amelyet jó szívvel támogatok magam is.

Min változtatna és hogyan a Nyugati városrészekben?

A Pécs nyugati városrész gyalogos megközelíthetősége meglehetősen rossz, több baleset is történt emiatt. A szociális otthon lakói és mások is a 6-os számú főút mellett közlekednek gyalogosan, mert nincs kiépített járda. 1000-2000 ember mindennapi munkahelyre való eljutását érinti a szakaszon a járda meglétének hiánya, így a biztonságos közlekedés megteremtése jelenleg még megoldásra váró feladat. Bicikliút kiépítése is volt tervben korábban, azonban nem valósult meg a beruházás. Továbbá Zsebedombon van olyan utca, ahol hosszabb ideje nem megoldott a vízellátás és nincs csatornahálózat. Az ott élő emberek megérdemelnék azt, hogy tiszta vízhez jussanak és ne csak lajtoskocsiból. Az utak rossz állapota egy örök téma, mindig lehetne mit felújítani.

Monori Árpád

Tenkes zenekar
zenész

Mohácson született, mégis Pécs az otthona. Mit jelent Önnek pécsinek lenni?

Gyermekkoromban költözött a családom Pécsre, 3. osztályos korom óta élek ebben a városban. Édesapám határőr őrsparancsnok volt, a határ mentén laktunk. Szüleim úgy gondolták, hogy egy nagyobb városban több lehetőség adódik számomra is, az iskoláztatás terén. Először Mohácsra, majd Pécsre költöztünk. A volt Egyetem utcai Általános Iskolában tanultam, a középiskolát a Széchenyi István Gimnázium és Szakközépiskolában végeztem, egy székesfehérvári kitérő után a Pécsi Tudományegyetem Pollack Mihály Karán fejeztem be a főiskolát. A mérnöki munka mellett népzenész és néptáncos vagyok.

Gyermekként nem az én döntésem volt, hogy melyik városban telepedjünk le, de ma már nem bánom, hogy itt élek, nem vágyom más településre. Nagyon sok helyen jártam a világban, hazai és külföldi tájakon, de ide köt minden, az életem, a családom, barátok, a kultúra, a tánc és a zene.

Pécsen belül Patacson él, Zsebedomb határán, családiházas környezetben. Miért választotta ezt a helyet, miért szeret itt élni?

Amikor a lányaim megszülettek úgy gondoltuk, hogy ahhoz, hogy önfeledten tudjanak játszani, előnyösebb egy családiház saját udvarral, mint a játszótér, ahol mindig felnőtt felügyeletre és kíséretre van szükség. Kertvárosban is éltünk, az ottani játszótérre elvittük a gyerekeket, de azt tapasztaltuk, hogy a környéken élők nem voltak nyitottak a társas kapcsolatok kialakítására. A játszótér mindenki által szabadon látogatható közterület, az udvarunk pedig a sajátunk, az életterünk. Olyan városrészt kerestünk, ahol nem olyan nagy a népsűrűség, mint Kertvárosban, mégis Pécshez tartozik, de a város szélén fekszik természeti környezetben.

Patacsban nem szeretem azt, hogy kevés az aktív közösség, az emberek csak aludni járnak haza. Egy kerékpáros csoportról tudok a területen, akik működnek. Minden csütörtökön találkoznak, amíg az időjárás engedi és közösen bicikliznek. Ezen felül a saját zenei tevékenységemet említem, amely ugyancsak a területen működik. Vannak olyan táncos barátaim, akik szeretnének zenélni, így felkeresték mesteremet és engem. Tíz fős csoportunk a zenéről és a közösségről szól. A zenetanulás csak egy eszköz, hogy összejárjunk. Közösségi tér kevés van a területen, így mindig valamelyikünk házában találkozunk vagy kihelyezett próbát tartunk egy csárdában.

A patacsi lakosok nem a Pécsi Kulturális Központ – Patacsi Művelődési Házban szórakoznak, más városrészek programjait látogatják. A Szent Mihály Házban, a Szabadkikötőben, a Tititában és a Zsolnay Negyedben rendezett táncházas alkalmakon mindig sokan vesznek részt, helyi lakosok is

bekapcsolódnak, sok a fiatal résztvevő. Ugyanez Patacson nem mondható el, nehezen alakul a kulturális élet a városrészben, nincsenek programok. Úgy gondolom, hogy a táncház kiváló közösségépítő tevékenység, mindenki bevonható a táncokba, még a kezdők is.

Hobbija a néptánc és a népzene, amely Baranyához köti. Mikor és hogyan alakult ki a tánc és a zene iránti szeretete, tisztelete?

Amikor a barátaim az iskolában jelentkeztek néptáncoktatásra, akkor én is feltettem a kezemet és így kerültem bele ebbe a miliőbe, elkezdtem táncolni és hangszeren játszani. Sokáig kizárólag csak a társaság miatt jártam próbákra, fellépésekre, a velük való találkozás lehetősége motivált. Mohácson trombitálni tanultam, de a tanár bácsihoz kötődtem és nem a hangszerhez, így a költözést követően a trombita pályám abbamaradt. Zoltán Csaba a mesterem, gyerekkorom óta láttam zenélni, tőle tanultam a népzenét, két hangszert is készített nekem, és a mai napig mentorál. Tizennégy éves koromban a társaság fontossága mellett a néphagyományok „használata" is jelentősen meghatározta a művészethez való hozzáállásomat. A tánctáborokban láttam azt, hogy ha képezi magát az ember, akkor a szórakozáson túl többet is elérhet. A jó tánckarvezetők és tánctanárok mindig olyan emberek, akiktől pozitív példát lát és tanul az ember. Megszeretették velem a táncot.

Táncoltam Székesfehérváron az Ikarusz Táncegyüttesben, Gálber Attila keze alatt, akit később sikerült a Mecsek Táncegyütteshez is elcsábítanom tánckarvezetőnek, sokat köszönhetek neki. Nagyon jó emlék a Táncház nevű művelődési központ, ahová szívesen megyek vissza, kiváló táncházakat rendeznek ott. Nagyon szépen nevelik a gyermekeket és építik fel az utánpótlás csoportokat, a titka az, hogy olyan emberek adják át a tudást, akik erre születtek.

A legtöbbet a Mecsek Táncegyüttesnek köszönhetek, ahol sokat táncoltam és tanultam, amelynek székhelye jelenleg Uránváros, a Pécsi Kulturális Központ (a régi Szabó István Úttörőház), de előtte a volt DOZSO-ban is működött az együttes. Az aktív színpadi táncot már befejeztem, de népzenészként a mai napig az együttes közelében tevékenykedem. A táncosok között kialakult kötelékeket erősíti az is, hogy a táncegyüttesnek öt évente van jubileumi műsora, ahol minden korcsoport találkozik egymással, akik valaha táncoltak vagy zenéltek az együttesben. Az együttesben kialakult kapcsolatokat a mai napig ápoljuk.

Manapság az emberek passzivitását a média negatív hatásai erősítik. Ezen hatások ellen úgy lehet védekezni, ha kisközösségek tagjai vagyunk és tevékenyen keressük a jó lehetőségeket. Az emberekben van igény arra, hogy kimozduljanak otthonról és társas kapcsolatokat alakítsanak ki. Ehhez azonban egy helyi egyéniség kell, aki jó szervezőképességgel rendelkezik és aktivizálja az embereket. A nagy városi rendezvényszervezők programjai erre nem alkalmasak.

Az idők során a táncegyüttesből és baráti köréből is különböző csoportok alakultak, egy-egy jó szervező nyomán. Ilyen volt a Mahala Hora együttes, amelynek Szerecz Gábor volt a mozgató rugója, amellett, hogy menedzselte a zenekart, összetartotta a zenészeket is, a zenekari munkát is.

Amikor a munkahelyi elfoglaltságaim miatt nem tudtam rendszeresen részt venni a táncpróbákon, akkor az együttes zenekarában kezdtem el zenélni. Ebből alakult ki a Mecsek Táncegyüttes kísérő zenekara a Tenkes zenekar. Ebben a zenekarban Hunyadi Péter mellett jómagam vagyunk a zenekar mozgató erői. Táncegyütteseket kísérünk, Táncházakat, gyermekkoncerteken zenélünk, régebben jó néhányszor a Filharmónia szervezésében is.

Aktív tagja valamilyen civil közösségnek?

A Mecsek Táncegyüttes Egyesületnek vagyok a tagja, ahol a vezetőségi tagságot erősítem. Az egyesület célja az, hogy biztosítsuk a néptáncegyüttes számára a megfelelő körülményeket a szakmai fejlődés és a közösségépítés terén is. És nem utolsó sorban, szeretném, hogy lányaim olyan táncegyüttesben táncolhassanak, amiben hasonló sikereket és élményeket élhessenek meg, mint mi. Jelenleg a Berze Nagy János Alapfokú Művészeti Iskolában, a Pécsi Kulturális Központban tanulnak a lányaim táncolni, ahol a volt Mecsek Táncegyüttesből ismert barátaim is oktatnak.

Van olyan meghatározó rendezvény vagy rendezvénysorozat, ami közel áll a szívéhez vagy ami hiányzik Pécsről?

Nagyon hiányzik a Pécsi Folknapok Nemzetközi Népzenei Fesztivál. Ez a rendezvény évekig sikeresen működött, Bergics Lajos szervezése alatt, majd beolvadt a Pécsi Napok rendezvénysorozatba. Kezdetben önálló rendezvényként a Apáczai Nevelési Központban, a POTE-n, az Uránia moziban volt megrendezve. A rendezvény témája az autentikus népzene volt, jól megfért az ír hárfás előadó mellett egy erdélyi zenekar is.

Sok helyen voltam a világban fesztiválokon, például Tajvanon, Kanadában, Kínában, Portugáliában, Németországban, Finnországban, Franciaországban és Olaszországban. Azt gondolom, hogy akkor jó egy fesztivál, ha a helyi hagyomány átitatja azt. Pécsett ez nem érzékelhető, a néptáncegyüttesek a közelmúltban kezdték a baranyai néptánc, népzene hagyományait magába szívni, ezt jó volna erősíteni.

Ha rendelkezésére állna korlátlan anyagi és humán erőforrás, akkor min változtatna és hogyan a város közösségi életben?

A nagy kulturális központokat meghagynám nagyrendezvény helyszínnek. Szükség van városi méretű rendezvényekre, de a kisebb programokat kihelyezném kisebb városi helyszínekre. Ezeken a kisebb helyszíneken, elérhető közelségbe helyezném az intézmény vezetését az emberek számára, hogy segítségükkel az a kevés önszerveződő közösség, akik azzal küzdenek, hogy hol jöjjenek össze, könnyen fészekre találjanak.

A mi városrészünkben nincsenek közösségi terek, a Pécsi Kulturális Központ – Patacsi Művelődési Háza nem látja el azt a funkcióját, hogy oda összpontosuljanak az alulról szerveződő csoportok. A lányaim a Ciszterci Szent Margit Óvoda, Általános Iskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény és

Kollégiumba járnak iskolában és ott az osztályfőnök kiválóan szervezi a gyermekek és ezzel együtt a szülők közösségi életét. Hétvégi kirándulást, kerékpártúrát, családos játszótéri programokat szervez, ahol a szülőknek lehetőséget teremtett az ismerkedésre és a kommunikálásra, ezáltal körvonalazódnak a következő közösségi programötletek is.

A nem bevétel orientált városi programokról nagyon nehezen szerez tudomást az ember. Én tudatosan keresem a pécsi lehetőségeket és mégis sokszor utólag értesülök arról, hogy milyen rendezvények voltak. A Zsolnay Negyed bonyolult honlapja sok esetben nem nyújt segítséget a programkínálat áttekintésében. Amennyiben kialakulnának a városrészi kiscsoportok, amelyek sok embert tömörítenének, akkor a találkozási pontjaikra eljuttatott információkhoz egyszerre sok ember hozzájutna. Ha hétvégén kisüt a nap és jó idő lesz, akkor ne kelljen órákat a programkínálat áttanulmányozásával tölteni, hanem akkor már ismerhessem azokat.

Egy fórumot hoznék létre, ahol az emberek csoportokba szerveződhetnének: biciklisek, túrázók, kajakosok, zenészek, táncosok, gasztro csoport. Jellemzően egyedül nem indulnak el az emberek a Mecsekbe túrázni, de ha egy csoport tagja, akkor az esőben is felmegy, mert együtt jó! A cél, hogy addig jussunk el, hogy a közösséget építeni lehessen. Ez hiányzik Patacson és a város más részein is. Ezen szeretnék változtatni.

Dr. Nemeskéri Zsolt

Pécsi Tudományegyetem, Kultúraelméleti és
Alkalmazott Kommunikációtudományi Tanszék
intézetigazgató

Sokfelé járt márt az életében, de mindig visszatért Pécsre? Mi az, ami jó az itteni életben? Miért jó pécsinek lenni?

Jó kérdés, mert nekem nemcsak Pécsett van munkahelyem, hanem Szegeden és Békéscsabán is. Egy cég kapcsán még Dunaújvároshoz is kötődöm és Budapesten is gyakran megfordulok. Alapvetően a gyerekek miatt maradtunk: Pécs jó hely arra, hogy őket fel tudjuk nevelni. Az egyik lányunk már egyetemista Budapesten és nagyon szeret ott lakni. Második lányunk Pécsett képzeli el egyetemi éveit, viszont ő külföldre szeretne menni dolgozni. A család egy meghatározó tényezője abban, hogy ilyen erősen kötődünk a városhoz. Pécsett minden adott ahhoz, hogy az ember kellemesen élhessen. Szélesek a lehetőségek, több területen, akár a kultúrában, akár a gasztronómiában. Amikor a közgazdasági egyetemre jártam nyertem egy ösztöndíjat Írországba. Előtte nem igen utaztam, szinte csak Pécset ismertem, és amikor visszajöttem Írországból, akkor lett világos, hogy mennyire szép is a városunk. Addig nem ezzel a szemmel láttam Pécset. Az is egy nagyon fontos tényező, hogy az iskolarendszer elég jó itt, tehát választási lehetőségeket biztosít. Az alapfokú oktatástól kezdve középiskola és egyetem is van.

Mióta élnek a Nyugati városrészben, és milyen ott az élet?

A 2000-es évek eleje óta élünk itt. A munkahelyem miatt költöztünk valójában ide. Pécs abból a szempontból is nagyon jó város, hogy könnyen elérhetőek a városrészek. Másrészről azért választottuk ezt a városrészt, mivel ez egy élhetőbb területe a városnak, és a családi ház is jobban megfelel az igényeinknek.

Erre a környékre viszont jellemző, hogy kevésbé tartjuk a kapcsolatot a szomszédokkal és a kis utcákban sem nagyon van játszótér. Kevésbé ad lehetőséget arra, hogy közösségek alakulhassanak ki. Nagyon nehéz rollerezni, biciklizni a kisgyerekkel, mert az autók mellett alig férünk el, gyalog is félve engedtük ki őket. A mikrokörnyezetben nagyon jók a kapcsolatot, de mivel a fizikai tér nem nagyon ad rá lehetőséget, ezért nagyobb léptékben ezek nem alakultak ki.

Gyermekeim a Hajnóczy Óvodába jártak, iskolába már a távolabbi városrészekbe.

Van tudomása helyi rendezvényekről?

Nem igazán van információnk a helyi programokról. Egyrészről ez rossz, de mivel Pécsett kicsik a távolságok, ezért nem okoz problémát más városrészbe átmenni a programok miatt. Különböző

rendezvények miatt sokat megyünk a Belvárosba. Gyakran látogatjuk a Zsolnay Negyedet, de a Tüskésréti tóhoz is sokszor ellátogatunk.

Szerintem identitásban Patacs és az Ürög külön jelenik meg. Patacs kicsit falusiasabb jellegű és kellemesebb abból a szempontból, hogy sokkal jobbak az adottságok közösségi terek kialakítására. A magyarürögi rész nagyon beépített, itt kevesebb a lehetőség arra, hogy ilyen terek kialakulhassanak. Identitásunk a lakóhelyünk miatt inkább ürögi.

Milyen programokat látna szívesen a lakóhelyén?

Kézműves, vagy gyerekprogramokra lenne igényünk alapvetően. Gyermekeim kapcsán van tudomásom különböző néptánccsoportokról a városban, de hogy itt helyben lenne-e hasonló lehetőség, arról nincs. Esetleg ez érdekelne másokat is.

Milyen közösségi megmozdulásokról van tudomása itt a városrészben? Esetleg Ön is szívesen részese lenne egy ilyen akciónak?

Igen mindenképpen benne lennék. Van egy pici játszótér a környékünkön, ahová a gyermekeim nagyon szeretnek átmenni. Ez egy eldugott játszótér, és már nagyon ráférne a felújítás. Itt a szűk utcácskák miatt a közterületet mindenki magáénak érzi, és a hely hiánya nagyon meghatározza az itt élők szokásait. Tudomásom van arról, hogy az egyik szomszédos utcában volt már szomszédünnep. Ott egy társasházban olyan jó lakóközösség alakult ki, hogy létrejöhetett egy ilyen megmozdulás.

Itt a közvetlen lakókörnyezetemen a domborzati adottságok miatt nem nagyon látok rá lehetőséget. Déli irányba elindulva szerintem van olyan tér, ahol létrejöhetne valami akció. Például a Borászati Kutatóintézettel karöltve kialakulhatna valamilyen izgalmas dolog, akár egy közös szüretelés, vagy nyitott programok. Ez az intézet igazából elzárja a két városrészt egymástól, és talán ezért nincs kapcsolat közöttük.

Dr. Németh Balázs

Pécsi Tudományegyetem, Humán Fejlesztési és Művelődéstudományi Intézet egyetemi docens

Pécsett született, jelenlegi munkahelye, a tanulmányai és az otthona is a városhoz kötődik. Mit jelent Önnek pécsinek lenni?

Sok mindent jelent számomra Pécs: gyerekkort, iskolát, sportot, kultúrát, kórusokat, egyetemet. A szüleim egyetemi emberek voltak, a Pécsi Tudományegyetem Orvostudományi Karán tanultak, így a bátyámmal Pécsett születtünk. Egy kedves, nyugalmas és élhető helyet jelent nekem a város és a vonzáskörzete, ami mára már nem olyan kiterjedt, mint régen volt. A város sokféleségét szeretem: nyelvében, kultúrájában, felekezeteiben. Egy pici Európát jelent számomra a sokféle emberrel, külföldi diákkal és lakossal. Szeretem a jó értelemben vett multikulturalitást: a nyitott, a toleráns és az egymásra figyelő értékeket. Szeretem a helyi kultúrát, a finom ízeket, a jó borokat, a szép táncokat, dalokat, zenéket, a Nyári Színházat. Sok élményem van ezekről és fontos számomra az, hogy mások is átéljék ezeket.

Milyen módon kezdett bekapcsolódni a város közösségi életébe?

A gimnáziumi éveimet a Nagy Lajos Gimnáziumba és a Leőwey Klára Gimnáziumba töltöttem. Hálás vagyok azért, hogy nagyon jó tanáraim voltak, illetve, hogy sok embertől tanulhattam az évek során. Kicsit politizáltam is a városban. Többedmagammal létrehoztam két intézményt: a Nemzetközi Angol Központot és az Európa Házat. Az elképzelésünk nagyratörő volt, meghaladta a korát. Az önkéntes tevékenység fontos számomra, jelenleg a Tanulóváros Fesztivál szervezésében veszek részt. Ez a tevékenység nem menne az egyetem, a város és a Civil Közösségek Háza nélkül.

Pécsen belül más városrésszel van kapcsolata?

A város Szigeti városrészében éltem, egy ideig a Mecsek oldalban, jelenleg pedig Patacson. Nincs sok vonzódásom Kertvároshoz és a Keleti városrészhez, nem ott nevelkedtem. Fiatal korom pillanatképei a Rózsa kert, a Minaret udvar, a Vadász tanya, a Csillag étterem, vagy a 100 éves borozó, a Makári Borozó, a Jókai Bisztró, a húsboltok és a tejivók világa.

Mindenhol felfedezek valami izgalmas dolgot, például a családi roma éttermet a Kóstoldát a Komját Aladár utcában, vagy a Vasasért Egyesületet és annak tevékenységét. Tisztelem és szeretem azokat az embereket, akik érzékeny módon közösségi dolgot csinálnak.

Mi a jó és a rossz a patacsi életben?

Újpatacson élek, azonban nem veszek részt a közösségi és helyi kulturális életben. Falusias jellegű kedves környék számomra ez a terület. Nagyon szeretek sétálni és autóbusszal közlekedni, ennél-

fogva szeretem látni, hogy hogy élnek az emberek.

Véleményem szerint több ember bevonásával és anyagi támogatással lehetne a közösségi életet és a programlehetőségeket fejleszteni. Nagyon tetszett a szomszédolás ötlete, amiben én is szívesen részt vennék. Jó példának tartom Kertvárosban a közös kertészkedést, a zöldítéseket, az „együtt csinálást".

Van pár ötletem a programok kialakítására vonatkozóan: jobban kihasználhatnák a Mecsek Áruház környékét, közösségi programok céljára. A szőlészeti és borászati hagyományokra építkezve családi napot szervezhetnének közös főzéssel a PTE Szőlészeti és Borászati Kutatóintézetének épületénél. A helyi közösséget jobban megmozgatná egy helyi termelői piac, hétvégente. A vásárra a saját zöldségeit és gyümölcseit vihetné a lakosság. Az Új fasor utca felett is lehetne egy színpad, ahol szórakoztató műsort kínálnának. A környéken sok a családos és nincs számukra programkínálat a városrészben.

Sok civil szervezettel dolgozom együtt és amiről én nem tudok, az nem jelenti azt, hogy nincs is. Sok minden van a városban, és néha alábecsüljük a sokféleséget. Nagyobb figyelmet érdemelnének az egyes tevékenységek, de azt látom, hogy az azonos területen működő szervezetek, intézmények nem kommunikálnak egymással. Ezért szerettük volna a Tanulóváros Fesztivált is létrehozni, hogy fórumot teremtsünk a szervezetek találkozásának.

Úgy gondolom, hogy Pécsett probléma a valódi lokálpatriotizmus kérdése. Más városokban ez jobban működik. A „tükeség" mindig távoli misztikus világnak tűnik, pedig én is itt születtem. Pécsett vannak szellemi körök, kapcsolódások, de ezek sosem érnek össze, fragmentáltan vannak jelen, nincs szinergia a csoportok között. Hiányzik egy valódi városi összefogás. Vajon milyen ügy lenne Pécsett, ami mellé odaállna a pécsi lakosság?

Az Európa Kulturális Fővárosa Pécs projekt kapcsán diskurzus volt a kulturális irányról, de Pécs épített környezetéről nem igazán. Funkcionalitásban nincs koncepciója a városnak. Sok olyan pontja van Pécsnek, amely fájó, sebhely: a Tüzér utca sarka, a volt Fema, a Balokány, a Szigeti úti volt autómosó, a Laktanya, a Nádor Szálló, a volt Vidámpark. A Széchenyi tér környezete is funkcióváltásra szorulna, jelenleg gazdátlannak tűnik. A Nádor Szállóba jó ötletnek tűnik a Rektori hivatal és kávéház létrehozása, élettel való megtöltése. Más városokban van erre jó gyakorlat már, például Mariborban. Több kávéház létrehozása kellene, aminek hangulata van, például a Megyeháza épületében.

Ön mivel tudna hozzájárulni a változásokhoz, hogy aktívabb legyen a helyi közösség?

Keveset vagyok otthon, így nem igazán tudnék bekapcsolódni a közösségi életbe. Nem ismerem a helyi civil szervezeteket. A Pécsi Kulturális Központ - Patacsi Művelődési Házban Dénes Anett által tartott gyerektáncház programján már vettem rész korábban. Legtöbbször a belvárosi programokon veszek részt és koncertre járok vagy kirándulni.

Fejlesztési javaslataim lennének: a Ruszin Csodakert Program keretében megvalósított szilvafás ültetvény fölötti réten egy rendezett játszóteres ligetes park kialakítását javaslom. Fontosnak tartanám továbbá a patacsi autókereskedés melletti üres telken egy sport centrum kialakítását.

A város megközelíthetőségén javítani kell, jelentős probléma a reptér hiánya, a vasúti közlekedés állapota és a szállodai vendáglátó kapacitás hiánya. Kulturális kínálatban nagyon gazdag a város, sok program van, de a lakosság megérdemelné, hogy többet tudjon megmutatni a saját kultúrájából, mindezt minőségi módon. Ezekhez közösségi terek is kellenének. A Zsolnay Negyedben sok kulturális minőség koncentrálódik, de fontos közösségi tér például a Püspökség által felújított Magtár, valamint a Civil Közösségek Háza is. Fontos, hogy ezeket a tereket jó állapotban őrizzük meg és kihasználjuk őket. Sok szervezet pályázati forrásokból él, sajnos nem kap anyagi támogatást, könnyebb működési feltételek kellenének. A cél az, hogy legyen elég pénz a kultúrára, ami jobban vissza is forog majd.

A Tanuló Fesztivált a nyitott terek felé kellene mozdítani. Több atipikus formájú tanulás lehetne, például ki lehetne nyitni a Kodály Központot és beszélgetéseket kellene szervezni a zenészekkel, a művészekkel.

Említett néhány programot, amin részt vett a családjával korábban. Ezeken kívül van-e olyan meghatározó rendezvény vagy rendezvénysorozat, amely közel áll a szívéhez?

Meghatározó számunkra a Kodály Központ komoly zenei koncertjeinek sora, akár bérletes előadás, akár rendhagyó programról van szó. Szeretjük a Tavaszi Fesztivál, a Pécsi Napok programjait, de ugyanígy kedveljük a tematikus fesztiválok kínálatát, melyekben érdekes, foglalkoztató és interaktív gyerekprogramok vannak. Kedveljük a Babzsák – Csigaház Koncerteket, a Bóbita Bábszínház kínálatát. Ugyanakkor gyermekünk életkora miatt a kirándulásokat, a környék jól ismert környezetét csak most fedezzük fel újra intenzíven, Orfűt, az Éger-völgyet. A Mandulásba sokszor járunk, én futni a kutyával, még Szofiék hintázni.

Nagyon szeretjük Uránváros környezetét, a Mecsek Áruház környékét a játszótérrel, az éppen megújuló piacot és a környék zegzugos kisebb parkos világát!

Nagyon tetszik a Szamárfül Fesztivál, a Zsolnay Fényfesztivál vagy a Tanuló Fesztivál számos programeleme és a Bordalfesztivál. Hozzám nem áll közel a Színházi Találkozó, ennek off programjait kedvelem inkább.

Valaha szerepeltem néhány Nyári Színházi darabban (Székelyfonó, La Mancha lovagja – ez a 1980-as évek eleje), szerettem a Szabadtéri Színpad és a Tettye auráját és Pécs pezsgő művészeti életét. Ennek okán szeretek kiállításokra, múzeumokba járni. Jó kapcsolatom van a múzeumi kollégákkal. Szeretem nagyon a Civil Közösségek Háza programjait, belső udvarának hangulatát, az egy valódi sziget a belvárosban!

Hogy látja, hogyan változott Pécs kulturális élete? Pezsgőbb lett vagy visszaesés tapasztalható? Melyek azok a rendezvények, amik úgy gondolja, hogy nagyon hiányoznak Pécs kulturális életéből?

Pécs kulturális élete pezseg, ez persze számos ponton kötődik az egyetemhez, de van, ami komolyabb figyelmet kaphatna. A Zsolnay Negyed csökkenő források mellett is csodát tesz, de egyre szűkebb a forrás és Pécs kulturális élete az Önkormányzat szűkös cselekvőképességének foglya. Kevés pénzből nagy dolgokat csinálnak, de lehetne magasabb színvonalú, ebben a Kodály Központ viszi jó értelemben a prímet, ott világszínvonalú a kínálat, más helyszínek kulturális kínálata hullámzik. Elsősorban az önkéntesség élteti, vagy kismértékű forrásból piciny program valósul meg.

Miben látja a változás szükségét Pécs város kulturális életében? Min változtatna és hogyan tenné ezt? Hogyan tudna hozzájárulni a változásokhoz?

Nagyobb autonómiát adnék a helyi intézményeknek vezetői szinten, több forrást biztosítanék, mert Pécs kulturális élete csak akkor lehet élettel teli és egyedi, ha tudatosan épít értékeire, adottságaira. Nagyobb figyelmet fordítanék a nemzetiségek és a felekezetek kulturális életének pezsdítésére és az egyetemi programokat is hatékonyabban integrálnám a város kulturális kínálatába. Az egyetemi rendezvényeknek érdemes volna nagyobb nyitottságot nyújtani és befogadni a nem egyetemista közeget, hogy az egyetem jobban éljen a városban.

Mi segítené elő, hogy Magyarországon az önkéntesség kultúrája népszerűbb legyen?

Meglátásom szerint több célzott intergenerációs programra volna szükség, ahol fiatalok és idősek, felnőttek együtt erősíthetnék egymásban az önkéntesség kultúráját, felfogását és igényét a helyi közösség szervezésének, építésének céljával.

Tóth Klára

Baranya Megyei Természetbarát Szövetség
elnök

Milyen céllal jött létre a Baranya Megyei Természetbarát Szövetség?

A Baranya Megyei Természetbarát Szövegségben a természetjárás népszerűsítésén dolgozunk, emellett a túravezetők oktatásában is közreműködünk. Baranya megyében ilyen céllal működő szervezeteknek a szövetsége vagyunk.

Pécsen kívül több környező településen van olyan egyesület, mely csatlakozott már hozzánk és 18 egyesület regisztrált is. A Mecseken, illetve a megyében 1400 km hosszú turistaútvonal van, melyeknek a karbantartása is a mi feladatunk. Nyílt túrákat szervezünk nem egyesületi tagoknak is, ezenkívül vetélkedőket is szervezünk gyerekeknek. Természetvédelem témakörében részt veszünk olyan mozgalmakban, amelyek ráirányítják a figyelmet egy fajnak a védelmére. A Havihegyi mandulafa szavazásában, a népszerűsítésében is részt vettünk, túrákat szerveztünk hozzá. A tavalyi évben ugyanígy tettünk a zengővárkonyi gesztenyésnél is. A Balokány liget felújításában, széppé tételében is aktívan benne voltunk. A kötelező közösségi szolgálatban a középiskolások fogadásában is részt vállaltunk.

A pécsi kétkezi tevékenységünk részben a parkerdőben jelenik meg, ez igazából a Belváros folytatása.

A Patacsi városrészből indítanak túrát?

Felmerült már ez a gondolat, jó lenne itt is fellendíteni a gyalogos turizmust. Nem mindenki tudja, hogy milyen szerencsés, hogy itt él ezen a területen, mert csak pár 100 métert kell tenni és már az erdőben van. Virágvasárnapra tervezünk egy túrát a Jakabhegyre. Itt a természeti értékek mellett kultúrtörténeti értékek is vannak, gondolok itt a templomra, amely Szent Mártonnak van felszentelve, és így része az európai kulturális túraútvonalnak. Szent Márton az ő korában arról volt nevezetes, hogy sokat utazott, bejárta Európát gyalogosan, vagy szamárháton. Szombathelyen született és egy franciaországi város püspökeként halt meg. A korai kereszténység időszakában azt is feladatának tartotta, hogy megnyerje a kereszténységnek az embereket. Ő egy nagyon népszerű európai szent. A szombathelyi emberek kitalálták, hogy ne csak térképen jelöljük meg azokat az útvonalakat, amelyek Szent Márton nevéhez fűződhetnek, és így el lehet jutni az életútja állomásaihoz, hanem helyi templomok között létesítünk jelölésekkel ellátott zarándokutakat. Így lett a patacsi Szent Márton- templom a kiindulópontja egy baranyai, 100 km-es zarándokútnak. Pécsett a Székesegyházban csak egy freskó őrzi Szent Márton emlékét és onnan idevezetjük az embereket, amiben egy kis kiadvány is segít. Ez az első templom, ahol bélyegezni lehet egy külön erre a zarándokútra elkészített füzetbe, majd indulhatnak tovább a zarándokok Orfű irányába.

Milyen programokra emlékszik, ha visszatekint a korábbi időkre?

Én itt születtem ebben a házban és itt is éltem egész életemben, de patacsiként igazából nem vettem részt semmilyen közösségi megmozduláson, mert a munkahelyem a város másik felében volt. Ritkán tudtam tenni, azért, hogy Patacson is legyen valami.

Egy akció azonban nagyon él bennem, amely a kis patakunkhoz köthető. Bár sokszor kevés volt benne a víz, de ha már itt van becsüljük meg. Egy tevékeny csapat elkezdte a tisztítását, ami nagyon sok feladattal járt. Nagyon jó pillanatban segített a helyi képviselő is abban, hogy munkagépeket kaptunk, mert önerővel nem tudtunk volna rendbe rakni mindent. Nagyon rossz állapotban volt a terület, nagyon összegyűlt a hordalék, de közös munkával sikerült rendbe hozni a patakpartot. Volt egy gondolat, hogy lesz ennek folytatása, de sajnos nem lett. Az akciónak nagyon kellemes hangulata volt, még közös főzés is volt. Nekem azóta is egy olyan élményt jelent így visszagondolva, hogy érdemes lenne felélesztení és tovább vinni. Talán azokat az embereket is megindítja, akik a patak partján laknak és nem vigyáznak rá.

Örömmel látom a közösségi ház aktivitását, és hogy sok programot szerveznek a környéken lakóknak.

A Makra dombon, amely valamikor még egy kopár domboldal volt, szép házak épültek és benépesítették a területet. Jó pár éve alakult ott egy egyesület, a Makra őre. Korábban vezettem nekik túrákat, de most már önjáróan működnek. Legfőbb céljuk a környezet megóvása, szemetet is gyűjtöttek és pihenőhelyet hoztak létre padokkal, asztalokkal.

Ezek szerint az alulról jövő kezdeményezéseknek van létjogosultsága?

Igen vannak kezdeményezések, de jó lenne, ha valaki a vállára venné a dolgot. Minél több ember bevonását kellene elérni, ehhez viszont kellene egy helyi erő.

Milyen Pécsett élni, nemcsak városrész, hanem egész városi szinten?

Vannak jó kezdeményezések. Amikor az országban sokfelé túráztam, kirándultam, és korábban a főiskolás éveim alatt is sokan irigyelték lakóhelyemet. Aztán jött egy fordulat, amikor is sokan elhagyták a várost, mert nem találtak munkahelyet. A bánya bezárását követően is sokan elköltöztek. Ez engem rossz érzéssel töltött el. Valami pici mozdulást érzek most, és alapvetően pozitív beállítottságú ember vagyok, sok mindennek tudok örülni, ami itt van. A fiatalabb korosztály fejével gondolkodva viszont nem biztos, hogy nagyon jók a körülmények. Az utak állapota is nagyon rossz, és remélhetőleg a most betelepülő nagyobb cégek megoldják a munkahelyteremtést a városban.

Ami örömmel tölt el, hogy kulturális lehetőségek bőven vannak. Örülök, hogy a Művészetek és Irodalom Háza is működik még a Belvárosban, mert értékes előadássorozatok jelennek meg. Új szervezőként belépett a Magyar Katolikus Egyház, aki a Magtárban szervez tartalmas, érdekes előadásokat.

Megemlíteném még a Pécsi Nemzeti Színházat és a Kodály Központot is, ahol szintén remek előadásokat láthatunk.

Az oktatási helyzetbe már nem nagyon látok bele. Korábban a Pécsi Bártfa Utcai Általános Iskolában tanítottam és az utolsó 12 évemben, mint igazgató dolgoztam. Ez egy családiházas környezetben van, és nagyon jól éreztem magamat egész pályám során, mert olyan közösség volt ott mindig is, hogy az emberek figyeltek egymásra.

Baján kezdtem tanítóként, majd itt folytattam a főiskolán tanulmányaimat. Vezetői szakvizsgámat Budapesten tettem le.

Ismer valamilyen hagyományt ehhez a városrészhez kapcsolódóan?

Nem tudok ilyen rendezvényekről manapság. Régebben itt a helyi kocsma egy igazi közösségi tér volt, de ez még nagypapám idejében történt. Az akkori faluba került a Lippai házaspár, akik hoztak magukkal egy friss szellemiséget is, és ki szerettek volna alakítani egy közösséget is. Akkor országosan is volt egy jó közeg, ami aktív volt. Gyöngyösbokréta mozgalom volt, éltek a népi hagyományok, néptánccsoportok működtek. Létrejött itt egy olvasókör is, és akkor a vasárnap délutáni kuglizás kiegészült egy ilyen szellemi csoporttal. Valószínű, hogy ez a tanító házaspár töltötte meg tartalommal az épületet. Színdarabokat játszottak, ami egész hosszú időre programot adott a fiataloknak. A díszletek készítése és egyéb ehhez kapcsolódó feladatok mind felrázták az itt élőket.

Az én gyerekkoromban őriztük még a népi hagyományok ünnepeit, voltak szüreti bálok is. A szőlészeti, borászati tevékenységre itt sok minden épült mindaddig, amíg ki nem vágták a tőkéket. Miután megszűnt itt az iskola, sok minden megváltozott.

Egy-egy túra megszervezéséhez mi kell?

Ezek civil munkaként indulnak, költségük nincs, önkéntesen vállaljuk a feladatokat. Egy időben a Balokány ligetben működő közösségi háznak is felajánlottam a segítségemet, és akkor pályázati forrásból volt egy kis segítségünk a lebonyolításhoz. De valójában egy közösségnek, aki arra adja a fejét, hogy túrát szervez valamilyen rendszerességgel, akkor az nem költségigényes, mert a láb mindig kéznél van, ezt szoktuk mondani. Helyileg nagyon jó helyen van az intézmény, innét elindulhatunk akár keleti, akár nyugati irányból is. Így volt ez a Bártfai Utcai Iskolában is, mert én ott kezdtem a túrázást a tanítványaimmal, ott sem kellett sokat utazni, csak felsétáltunk és miénk volt az erdő. Rosszabb időkben is lehet ezt értékes szabadidős elfoglaltságként tekinteni, de ha messzebb szeretnénk utazni, akkor már van költsége.

Egy-egy alkalommal hány embert tudnak megmozgatni? Milyen korosztályt tudnak megszólítani?

Változó a jelentkezők száma és időjárástól és a túra nehézségétől is függ. Vannak nagyon magas

létszámú, 70-80 fős, de a 20-25 fős létszám igazából az ideális, mert akkor a túravezető mindenkit meg tud szólítani. Ha ennél magasabb, akkor az a nehéz, hogy egybetartsuk a csoportot. Egészen a piciktől tulajdonképpen részt vesznek a túráinkon az emberek, de mindig a szülőkre bízzuk, hogy ki jön, mivel ők tudják, hogy ki mire képes. A kiírásban mindig feltűntetjük a túra hosszát és a magassági szintet is, amit meg kell mászni. A tervezett Virágvasárnapi túra 10-12 km hosszú és az nehezíti talán, hogy magasra kell menni. A túravezető mindig vigyáz arra, hogy ne érezze magát senki rosszul egy hosszabb, vagy nehezebb túra során. Lassabban megyünk olyankor és megpihenünk, megállunk és bevárjuk azt, aki lassabban halad. Egy 3-4 éves gyerek már meg tud tenni egy hosszabb távot, ha felébresztik a kíváncsiságát.

Komolyabb felkészülést nem igényel egy ilyen túra lebonyolítása, és időnként felkérünk helybélieket, hogy segítsenek például egy templom bemutatásában. A kiránduló dolga pedig az, hogy lazítson és élvezze a túrát.

Milyen közösségi helyszín van még a környéken?

A helyi iskolát és óvodát is megemlíteném, akik rengetek programot szerveznek. A Rácvárosi Óvoda a népi hagyományokra építi a nevelőmunkáját, például lampionos felvonulást szerveznek Márton napon a templom köré. A Kovács Béla Általános Iskola is nagyon sok szabadidős programot szervez, ők az öko vonalat képviselik a városban, valamint a névadó történelmi emlékének ápolásában sok minden tesznek.

Összefoglaló

A Nyugati városrészekben 35 interjú alapján készítettük el a célterületi elemzést. Az információgyűjtés során kíváncsiak voltunk az interjúalany helyi közérzetének minőségére, a közvetlen lakókörnyezetében való társadalmi mozgásokról alkotott véleményére, a változásokkal kapcsolatos elképzeléseire. Az interjúk a helyi véleményformálók érték- és problémaköreinek megismeréséhez, a cselekvési kedv irányainak feltérképezéséhez adtak támpontokat. Fontosnak tartottuk, hogy megszólítsuk azokat, akik munkájuk, szakmai kompetenciáik és társadalmi szerepvállalásuk alapján a helyi társadalmi változások kérdéskörében meghatározó információkkal és személyes meglátásokkal segíthetik a projekt sikeres megvalósulását. Prioritást jelentett a kulturális-közösségi színterek munkatársainak, a civil szervezetek aktivistáinak és a programok résztvevőiként elért lakosság véleményének megismerése. A válaszadás önkéntes volt.

A válaszok alapvetően három fő alapkérdés köré épültek. Az első szempont arra irányult, hogy mit jelent a pécsiség a válaszadó számára, és milyen megőrzendő értékeket tartanak fontosnak a városrészben. E kérdéskörben rendkívül szerteágazó visszacsatolások érkeztek, ugyanakkor jól kirajzolódott a város/városrész közösségi értékrendszere. Megemlítésre kerültek jelentős programok, közösségi színterek és egyéb, a polgárok mindennapjaiban jelentős momentumok.

A második szempont a városrészben fellelhető problémák megismerésére fókuszált. E kérdéskörben egyre szélesedő fókuszpontok kerültek meghatározásra. A válaszadók által megemlített témák a környezeti, gazdasági, intézményi, infrastrukturális és a közösségi életet jellemző állapotok köré épültek. A közösségi együttműködések korlátai és dilemmái mellett megjelentek a városképi kérdések, fenntarthatósági és közlekedési nehézségek is.

A harmadik aspektus a válaszadó személyes aktivitása, közösségi szerepvállalási hajlandóságának megismerése volt. E kérdéskörben is sokrétű válaszok érkeztek, melyek jellemzően az önkéntes munka, civil aktivitás, a személyes példamutatás, a saját tudás és tapasztalat megosztásának szándékára irányultak.

Az interjúk összesítését a stratégiai tervezéshez hasonló módon végeztük. A válaszadó által deklarált pozitívumokat értékek, erősségek, erőforrások kategóriába soroltuk, a szükséges változásokra irányuló negatívumokat, problémákat, hiányokat, gyengeségeket kihívásként és a jövőben megoldandó feladatként értelmeztük, a változásokhoz való hozzájárulást pedig olyan lehetőségként, mely a projektcélok-erőforrások kontextusában eszköz lehet a megvalósítandó fejlesztési folyamatok során. A válaszok súlyozása a válaszadók által szabadon kifejtett témakörök rangsorolása mentén történt, így a legtöbbször említett téma került a helyi programtervező munka középpontjába. Fontos megjegyeznünk, hogy *A helyi identitás és kohézió erősítése Pécs városában* című projekt közösségi események és folyamatok megvalósulását támogatja, tehát infrastrukturális beruházásokat nem. A felmérést követően elkészült városrészi cselekvési terv így az interjúk eredményeihez is kapcsolódott.

A Nyugati városrészek sajátossága, hogy több, földrajzi és gazdasági adottságaiból eredően is elkülönülő egységből áll: Ürög, Patacs, Rácváros, Bolgár-kert és a Nyugati ipari park területei alkotják. A városrész egy közösségi színtérrel bír, ez a Patacsi Közösségi Ház.

Kirajzolódott pozitív fókuszpontok a Nyugati városrészekben

Az interjúkból kibontakozó, az interjúalanyok számára legfontosabb, a helyi kötődést, mindennapi életet meghatározó értékek a természeti adottságokra és a családias környezetre irányultak:

- nyugodt, csendes, falusias környezet;
- a természet közelsége, zöld területek aránya;
- szomszédsági viszonyok és helyi kisközösségek;
- megfelelő ellátottság.

Problémák, változásokra irányuló válaszok a Nyugati városrészekben

A változások iránti igények megfogalmazása jellemzően azokra a problémákra irányulnak, melyek az interjúalany mindennapjait negatívan befolyásoló tényezők, valamint a személyes érintettség okán a társas kapcsolatokat, közösségi tevékenységeket és a közvetlen társadalmi szerepvállalást befolyásoló nehézségek. A kialakult sorrendből is jól kirajzolódnak a közösségi életre ható összefüggések:

- a közösségi színtér állapota, nagyobb városrészi közösségi tér és közösségi helyek hiánya;
- közösségi programok hiánya;
- zárkózottság;
- infrastrukturális hiányosságok (közlekedés, vízelvezetés, úthálózat állapota);
- sportolási lehetőségek hiánya;
- a helyi információáramlás hiánya.

Személyes szerepvállalás lehetőségei

Az interjúalanyok személyes jövőbeni közreműködése jellemzően hasonlóan abban a társadalmi szerepvállalásban nyilvánul meg, amely a jelenben is meghatározza közösségi tevékenységeiket.

Fókuszpontok rangsora:

- közösségépítésre irányuló helyi közösségi programok szervezése;
- részvétel közösségi programokon;
- személyes szerepvállalás, példamutatás, saját tudás, tapasztalat átadása;
- önkéntesség.

A Nyugati városrészekben az ünnepekhez, jeles napokhoz kapcsolódó családi programok és a helyi nemzetiségi tradíciók, mely a helyi lakosság számára jelentős közösségépítő potenciált jelent. A feltáró munka során fontos szerep jutott az egyes intézmények köré szerveződő közösségeknek, az itt élő családok megszólítására és aktivizálására irányuló kezdeményezéseknek.

A „Helyi identitás és kohézió erősítése Pécs városában” című projekt célterületei

Belső városrész

A Belső városrész célterületet két településrész alkotja: a történelmi Belváros és a Siklósi külvárosnak nevezett városrész. E két terület tekinthető Pécs központjának. Északon az Aradi vértanúk útja, Kálvária utca, keleten az Ágoston tér, Majorossy utca, Lánc utca, Sport utca, Alsómalom utca, délen a Bacsó Béla utca, Somogyi Béla utca, Kálvin utca, nyugaton a Klimó utca, Rákóczi út és a Szabadság utca határolják.

Szigeti városrészek

A Szigeti városrészek célterületet két településrész alkotja: Szigeti külváros és Ispitaalja. A településrészt északról az Ifjúság útja, Alkotmány utca és Kodály Zoltán utca, keletről a Klimó utca, Rákóczi út, Szabadság utca, Kálvin utca, Alsómalom utca, Siklósi út, nyugatról a Kürt utca, Tüzér utca, délről pedig vasútvonal határolja.

Uránváros

Az Uránváros célterületet 3 városrész alkotja: Uránváros, Kovácstelep és Szigeti-tanya. Északról a 6-os út, nyugatról a Tüzér utca, délről a Pécsi-víz és a Nyugati ipari út és a Magyarürögi-vízfolyás határolja.

Nyugati városrészek

A Nyugati városrészek célterület keleti határát a Magyarürögi út és vízfolyás jelenti, déli végpontját a Pécs-Budapest vasútvonal határozza meg és a 6-os út, északról a Mecsek lankái jelentik terjeszkedésének korlátját, míg nyugati vége a város közigazgatási határa. A célterületet a következő városrészek alkotják az ITS meghatározása alapján: Újmecsekalja, Rácváros, Szentkút, Kismélyvölgy, Ürög, Szentmiklós, Patacs, Zsebedomb, Fogadó, Bolgárkert, Nyugati ipari út.

Nyugat-Mecsek

A területet nyugaton a Magyarürögi vízfolyás, délen a Szigeti út és a Kürt utca, Ifjúság útja, Alkotmány utca és a Kodály Zoltán utca, keleten a Bartók Béla utca, Bárány út, Erdész utca határolja, míg északon a Mecsek lankái jelentik terjeszkedésének korlátját. A célterületet Deindol, Donátus, Makár, Csoronika, Bálics, Szkókó és Rókusdomb településrészek alkotják.

Közép-Mecsek

A területet nyugaton a Bartók Béla utca, Bárány út, Erdész utca, délen az Aradi vértanúk útja, Kálvária utca, Majorossy utca, Ágoston tér, Ady Endre utca, Hársfa út határolja, keleti végpontját a Rákos Lajos, Gödör utca jelentik, északi kiterjedését pedig a Misina, Tubes és a Lapis határozzák meg. A célterületet Mecsekoldal, Havihegy, Piricsizma, Gyükés és Rigóder településrészek alkotják.

Kelet-Mecsek

A területet nyugaton az Engel utca határolja, nyugati végeit a Rákos Lajos utca, Gödör utca, Karolina külfejtés,

Gesztenyés utca jelenti, északon a Kénes út, Komlói út szegélyezi, északi és keleti vége a város közigazgatási határa, délen a 6-os út határolja. A célterületet Pécsbánya, Szabolcs, Szabolcsi zártkert, Meszes és Diós városrészek alkotják.

Kelet-Pécs

A Kelet-Pécs célterületet északon az Ady Endre utca, Hársfa út, Engel utca és a 6-os út határolja, keleten Pécs közigazgatási határáig terjed a városrész, délen az 57-es út, nyugaton az Árpádi-árok, Faiskola utca, Siklósi út, Somogyi Béla utca, Bacsó Béla utca, a Sport utca és Lánc utca határolja. A célterületet több településrész alkotja: Budaiváros, Budai külváros, Kisbalokány, Basamalom, Gyárváros, Üszög, Üszögi tározó-major, Balokány, Tüskésrét, Újhegy. A célterület térszerkezete rendkívül eklektikus. Belvárosi, sűrűn beépített, családi házas külvárosi és falusi jellegű főleg lakóövezetek, valamint a zöldfolyosó részét képező szolgáltató területek, továbbá barnamezős és iparterületek tarkítják a képet.

Somogy-Vasas-Hird

A területet különálló településrészek alkotják, melyek szervesen nem tartoznak Pécs városszövetébe: Józsefháza, István-akna, Rücker-akna, Somogy, Vasas, Hird, Flóriántelep, Petőfi-akna, M utca, Murom és Árpádtető.

Észak-Kertváros

A területet északon a Kálvin utca és a vasútvonal, keleten a Siklósi út, Árpádi-árok, Faiskola utca, Fésűs utca, Málomi út, délen a Maléter Pál út és a Málomi-árok, nyugaton a Megyeri út, Garázs utca határolja, valamint nyugati végei a város közigazgatási határát is jelentik egyben. A célterületet Kertváros, Észak-Megyer és Füzes alkotják.

Közép-Megyer

A területet Megyer központja alkotja. Északon a Maléter Pál út, nyugaton és délen a Nagy Imre út, keleten a Siklósi út határolja. A célterület kialakításra vonatkozó előírásnak eleget téve a területhez tartozik a Boros István utca és a Littke József utca lakótömbjei is.

Dél-Megyer

A területet Megyer-déli része alkotja. Északon és keleten a Nagy Imre út és a Málomi-árok, keleten és délen a Tildy Zoltán utca, Felső utca határolja, nyugati végei Pécs közigazgatási határát jelentik.

Déli városrészek

A városrész keleti, déli és nyugati határa egyben a város közigazgatási határa is, északon a Nagy Imre út és a Málomi-árok választja el Megyer többi részétől. A Déli városrészek célterületet Málom, Postavölgy, Árpádváros, Nagyárpád, Köztemető, Péterpuszta, Déli gazdasági terület, Rózsadomb alkotják.

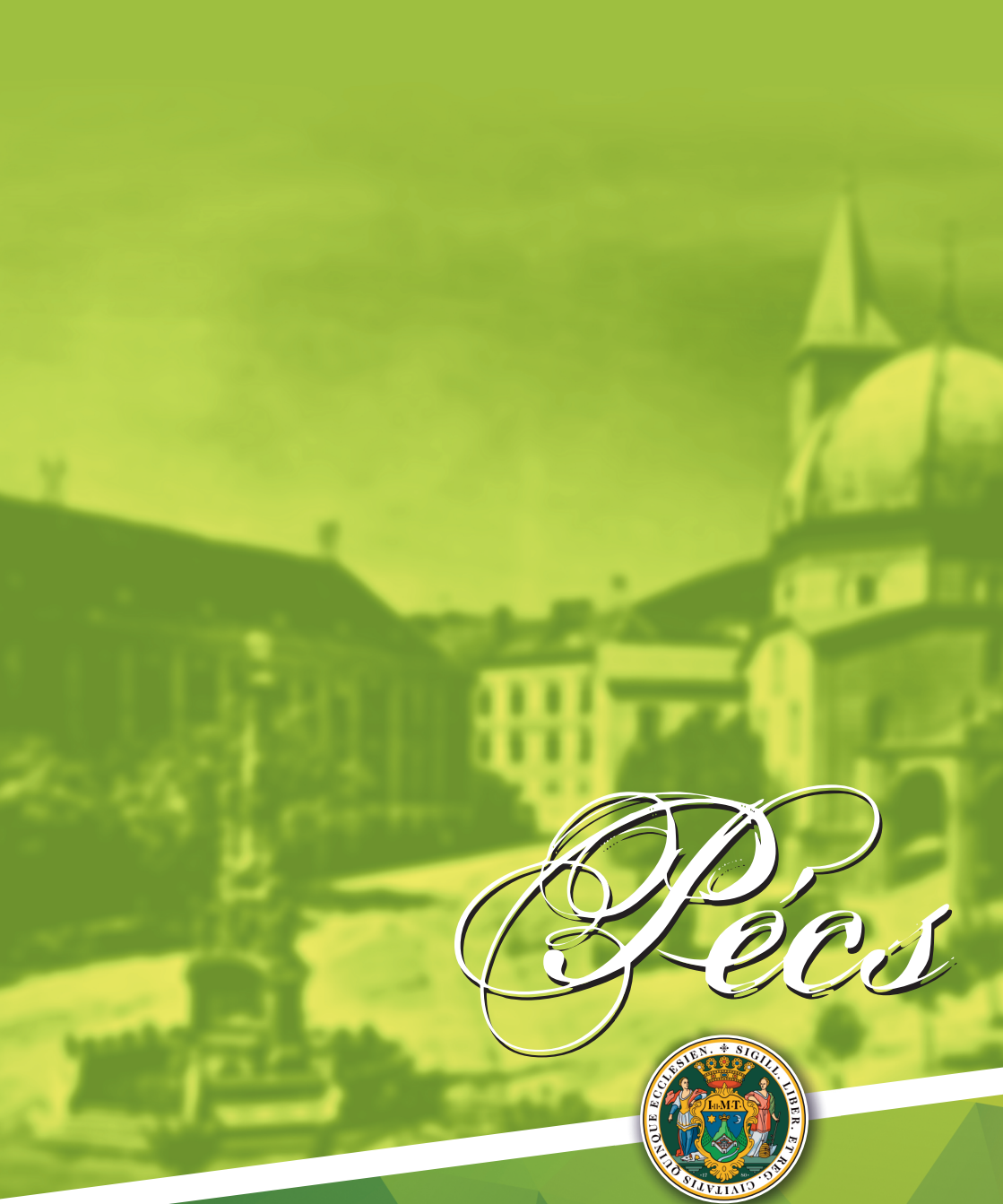

PÉCSI
KÖZÖSSÉGEK

NYUGATI VÁROSRÉSZEK

IV.

PÉCSI
KÖZÖSSÉGEK